

2025

Terénní klíč k denním motýlům a vřetenuškám ČR

Zdeněk Laštůvka, Tomáš Kadlec, Michal Knapp

2025

Terénní klíč k denním motýlům a vřetenuškám ČR

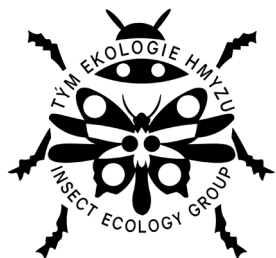
Zdeněk Laštůvka, Tomáš Kadlec, Michal Knapp

Vydání této publikace bylo finančně podpořeno
projektem TAČR SS02030018:
Centrum pro krajinu a biodiverzitu

DIVLAND

**Fakulta životního
prostředí**

*Děkujeme Nikole Pecníkové za překrásné kresby pro obálku této publikace
a Janě Knappové za jazykové a typografické korektury textu.*

*Naše poděkování patří také Vydavatelství Mendelovy univerzity v Brně za vydání
této publikace a zejména Kláře Páleníkové za pečlivou přípravu rukopisu k tisku
a jeho vytištění.*

Odborná recenze:

RNDr. Zdeněk Faltýnek Fric, Ph.D.

Entomologický ústav, Biologické centrum AV ČR, v. v. i.

© Mendelova Univerzita v Brně, Zemědělská 1, 613 00 Brno

<https://doi.org/10.11118/978-80-7701-041-2>

ISBN 978-80-7701-041-2 (on-line ; pdf)

ISBN 978-80-7701-040-5 (print)

Publikace „Terénní klíč k denním motýlům a vřetenuškám ČR“
je chráněna licencí CC BY-NC-ND 4.0 –
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

OBSAH

Úvod – krize biodiverzity.....	5
Denní motýli a vřetenušky na našem území	5
Monitoring denních motýlů a vřetenušek	7
Determinační klíč	8
Určovací a další příručky.....	9
Použité zkratky.....	9
Klíč pro základní skupiny denních motýlů.....	10
Soumračnickovití (Hesperiidae)	14
Otakárkovití (Papilionidae).....	16
Běláskovití (Pieridae)	18
Bělásci	18
Běláskovití (Pieridae)	20
Žlutásci.....	20
Pestrobarvcovití (Riodinidae)	22
Modráskovití (Lycaenidae).....	22
Ohniváčci.....	22
Modráskovití (Lycaenidae).....	24
Ostruháčci	24
Modráskovití (Lycaenidae).....	26
Modrásci	26
Babočkovití (Nymphalidae)	32
Batolci a bělopásci	32
Babočkovití (Nymphalidae)	34
Babočky.....	34
Babočkovití (Nymphalidae)	36
Perleťovci.....	36
Hnědásci	38
Babočkovití (Nymphalidae)	40
Okáči.....	40
Klíč vřetenušek (rod <i>Zygaena</i>).....	44

ABSTRAKT

Laštůvka Z., Kadlec T. & Knapp M., 2025: *Terénní klíč k denním motýlům a vřetenuškám ČR*. Mendelova univerzita v Brně, Brno, 48 s.

Denní motýli (Papilionoidea) a vřetenušky (*Zygaena* spp.) představují z pohledu ochrany biologické rozmanitosti vhodné modelové skupiny hmyzu. Přítomnost konkrétních druhů umožňuje efektivně zhodnotit biologickou kvalitu dané lokality a dlouhodobý monitoring populací nám může ukázat, zda jsou naše snahy o podporu biodiverzity (například cílenými managementovými zásahy) úspěšné. Úvodní části obsahují informace o ohroženosti našich denních motýlů a vřetenušek, o způsobech, jak široká veřejnost může přispět k jejich výzkumu a monitoringu, i konkrétní návod, jak takový monitoring provádět. Na území Česka je registrováno 168 druhů denních motýlů a 15 druhů vřetenušek, přičemž tato publikace představuje určovací znaky pro 131 druhů denních motýlů a všechny druhy vřetenušek. Klíč pro denní motýly neobsahuje druhy na území republiky prokazatelně vyhubulé, zaznamenané jen jednotlivě v minulosti a nedostatečně doložené. Několik vzácných druhů, se kterými se návštěvník přírody obvykle nesetká, je zmíněno v poznámkách k jejich běžnějším příbuzným. K jednotlivým druhům jsou doplněny stručné informace o jejich biotopových nárocích, hostitelských rostlinách housenek a fenologii. Vedle textové části je publikace vybavena bohatou obrazovou dokumentací názorně ilustrující determinační znaky na vyfotografovaných jedincích.

Klíčová slova: biotopy, determinace, fenologie, hostitelské rostliny, monitoring, Papilionoidea, *Zygaena*

ABSTRACT

Laštůvka Z., Kadlec T. & Knapp M., 2025: *A field key to the butterflies and burnets of Czechia*. Mendel University in Brno, Brno, 48 pp.

Butterflies (Papilionoidea) and burnets (*Zygaena* spp.) serve as good indicators for biodiversity conservation. The presence of particular species allows us to effectively assess the biological quality of a given site, and long-term monitoring of populations can show whether our efforts to support biodiversity (e.g., through targeted management interventions) are successful. The introductory parts of this field guide include information on the threats to the butterflies and burnets of Czechia, the ways how the general public can contribute to their research, and the specific guidance on their monitoring. There are 168 species of butterflies and 15 species of burnets registered in Czechia, and this publication presents identification characters for 131 butterfly species and all species of burnets. The keys to the butterflies do not include species that are extinct, recorded only individually in the past, or poorly documented in Czechia. A few rare species not usually encountered by naturalists and amateur entomologists are mentioned in the notes to their more common relatives. Brief information on habitat requirements, caterpillar host-plants, and phenology is added for each species. In addition to the texts, the publication has a rich pictorial documentation illustrating the identification characters on the photographed specimens.

Keywords: habitats, host-plants, identification, monitoring, phenology, Papilionoidea, *Zygaena*

ÚVOD – KRIZE BIODIVERZITY

Růst globální lidské populace dopadá s rostoucí intenzitou na další organismy obývající planetu Zemi. Vědecké důkazy jednoznačně potvrzují, že již od prvopočátků existence rodu *Homo* mizí v blízkosti lidských populací ostatní druhy. Na naší planetě vyhynulo v posledních 100 000 letech cca 140 rodů savců, což je výrazně vyšší tempo vymírání, než ukazují starší fosilní záznamy. Vymírání bylo ještě vážnější na ostrovech kolonizovaných člověkem. Například prehistorická kolonizace pacifických ostrovů byla zřejmě spojena s rychlým lokálním vyhynutím cca 1000 druhů ptáků. Vymírání se ovšem netýká jen obratlovců, situace zřejmě není lepší ani u bezobratlých živočichů (možná spíše naopak), jen pro tyto drobné organismy neexistují zdaleka tak přesné informace. Přesto pohled na ohroženost a klesající velikosti populací vybraných skupin jasně ukazuje, že biologická rozmanitost Země je v ohrožení jako celek.

Příčin pokračujícího současného poklesu početnosti a lokální druhové bohatosti je několik a často působí v synergii. Mezi významné faktory patří různé typy znečištění (např. chemické a světelné), problémy související s globalizací (např. biologické invaze a fragmentace krajiny v důsledku transportní infrastruktury), probíhající změna klimatu (zvýšená rychlost větru, vlny veder, delší období sucha, rozsáhlé požáry či naopak extrémní povodně). Nejvíce však biologickou rozmanitost ohrožuje rozsáhlé přetváření a ničení přírodních stanovišť v důsledku intenzifikace zemědělství, těžby přirozených lesů, regulace vodních toků a rozrůstání lidských sídel. Zastavit pokles druhové rozmanitosti a početnosti volně žijících organismů tedy vyžaduje dramatické změny v lidském působení na přírodu. Není jiné cesty než omezit znečišťování prostředí, změnit strukturu zemědělské krajiny (opět do ní navrátit ve větším množství mimoprodukční biotopy) a snažit se ozelenit i naše města. Evropané si již vcelku dobře uvědomují potřebu začít aktivně poničenou přírodu obnovovat a v roce 2024 byl dokonce přijat Zákon o obnově přírody (viz Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1991). Abychom však mohli efektivně ověřovat, že naše snahy o obnovu přírody fungují, potřebujeme dlouhodobě monitorovat jejich dopady. Motýli s denní aktivitou se jeví jako vhodná skupina reprezentující hmyz, protože citlivě reagují na změny v prostředí a lidé jim věnují značnou pozornost (už třeba jen pro jejich barevnost, krásu a eleganci). Cílem této brožury je podnítit zájem o sledování a studium motýlů mezi širší veřejností a dát jí do ruky příručku ukazující, jak od sebe jednotlivé druhy poznat a jak se zapojit do monitorovacích aktivit.

DENNÍ MOTÝLI A VŘETENUŠKY NA NAŠEM ÚZEMÍ

Na území Česka bylo doposud zaznamenáno 168 druhů denních motýlů a 22 druhů vřetenuškovitých, z toho 15 druhů vlastních vřetenušek. Do celkového počtu jsou však započítány i druhy s velmi nepravidelným nebo ojedinělým výskytem (opakovaně zavlečení jedinci či výjimečné migrace). Mezi vzácné migranty lze počítat například modráška cizokrajného (*Lampides boeticus*) nebo modráška tažného (*Leptotes pirithous*), kteří k nám velmi vzácně pronikají z okolí Středozemního moře. Mezi druhy zavlečené lze počítat modráška hnědého (*Polyommatus admetus*)

nebo modráška muškátového (*Cacyreus marshalli*), případně babočku drnavcovou (*Polygonia egea*). Do seznamů naší fauny nepočítáme vysazené druhy, u nichž není předpoklad pro vytvoření stabilních populací (často pocházejí z jiných zoogeografických oblastí). Příkladem může být pestrokřídlec balkánský (*Zerynthia cerisy*) nevhodně vypuštěný na Pálavě nebo druhy tropických baboček a otakárků na území Prahy, které zjevně unikly ze skleníku v botanické zahradě. Do této publikace nezahrnujeme také skupinu zelenáčků (u nás 7 druhů) z čeledi vřetenuškovitých. Při základním terénním monitoringu využívání nejsou, protože jejich determinace podle vnější morfologie obvykle není spolehlivá a vyžaduje odborné studium. Kromě toho je většina z nich již poměrně vzácná a setkáme se s nimi spíše výjimečně.

Relativně dobře zdokumentovaný výskyt jednotlivých druhů v nedávné (a někdy i vzdálenější) minulosti nám umožňuje sledovat změny v rozšíření jednotlivých druhů, přičemž dobrá znalost jejich biologie a ekologických nároků nám v řadě případů dovolí odhalit i příčiny pozorovaných změn. Že tyto změny nejsou příliš radostné, lze ilustrovat na následujících číslech: na území Česka zcela vymizelo nejméně 15 druhů denních motýlů a jeden druh vřetenušky, dalších 26 druhů významně ustoupilo a hrozí jim brzké vyhynutí. Některé z těchto druhů mají už jen poslední známou populaci, případně jsou jejich populace posilovány jedinci z umělých odchovů.

Za první vlnu vymírání denních motýlů na území Česka nesly odpovědnost především změny v lesním hospodaření. Historicky se zde vyskytovalo poměrně dost druhů s vazbou na lesy, ale jen jeden jediný – okáč pýrový (*Pararge aegeria*) – dokáže dlouhodobě přežívat i v hustých a stinných hospodářských lesích. Naprostá většina lesních druhů vyžaduje světlé a řídké lesní porosty. V minulosti byly tyto formy lesů poměrně časté, udržované řadou lidských aktivit, jež jsou v současné době zcela na ústupu (či dokonce zakázané lesním zákonem). Zmínit lze například lesní pastvu, hrabání steliva nebo pařezení s cílem získání palivového dříví. Člověk tak svojí činností výskyt některých lesních druhů podpořil nebo jej dokonce umožnil. Prosvětlené lesní porosty nabízely dostatek stanovišť pro dnes již vyhynulé druhy, jako jsou bělásek východní (*Leptidea morsei*) nebo bělopásek hrachorový (*Neptis sappho*). Některé další lesní druhy, jako jsou jasoň dymnivkový (*Parnassius mnemosyne*), okáč bělopásný (*Hipparchia alcyone*) nebo hnědásek osikový (*Euphydryas maturna*), ze stejných důvodů z území Česka velmi rychle ustupují. S lesnictvím souvisí i vymizení některých druhů vázaných na volné písčiny, např. okáče písečného (*Hipparchia statilinus*) a okáče středomořského (*Hyponephele lupina*), jejichž stanoviště nahradily borové lesy.

Mizení druhů se ale nevyhnulo ani nelesním specialistům. Ústup některých souvisel se změnou vodního režimu krajiny. Například odvodnění vlhkých luk vedlo k vyhynutí okáče hnědého (*Coenonympha hero*) nebo ohniváčka rdesnového (*Lycaena helle*), nyní úspěšně introdukovaného na Šumavě. Pro další druhy se stala problémem ztráta původní jemné krajinné mozaiky a vznik velkých lánů orné půdy. Negativní dopad měl i zánik tradičních forem extenzivní pastvy a seče na travnatých stanovištích, což vedlo k jejich zarůstání dřevinami. Řada specializovaných druhů tak zcela ztratila vhodné biotopy a byly vytlačeny do posledních fragmentů přírodních stanovišť. Vyhynuli například žlutásek úzkolemý (*Colias chrysotheme*) a žlutásek barvoměnný (*Colias myrmidone*), ohniváček janovcový (*Lycaena thersa-*

mon) nebo modrásek stepní (*Polyommatus eros*). Blízko vyhynutí, pravděpodobně z důvodu ztráty vhodných stanovišť a změny v pestrosti krajinné mozaiky, jsou například okáč skalní (*Chazara briseis*) a modrásek komonicový (*Polyommatus dorylas*). Přičemž modrásek ligrusový (*Polyommatus damon*) a okáč šedohnědý (*Hyponephele lycaon*) zřejmě na území Česka nedávno již skutečně vyhynuli.

Existují ovšem i druhy, které se v současnosti na našem území výrazně šíří a často se dostávají do regionů, kde se historicky nevyskytovaly. Ohniváček černočárný (*Lycaena dispar*) z jižní Moravy v průběhu několika dekád kolonizoval takřka celé území Česka. Zcela recentně se šíří donedávna lokálně vyhynulý bělásek jižní (*Pieris manni*), který se v parcích velkých měst stává jedním z nejhojnějších druhů. Jiné druhy se šíří pomaleji a lokálněji – například modrásek tolicový (*Cupido decolorata*) na Moravě nebo bělopásek tavolníkový (*Neptis rivularis*) v jižních Čechách. Pozvolna se na území Moravy vrací také okáč metlicový (*Hipparchia semele*), poměrně rychle se v jižních částech Moravy šíří soumráčník podobný (*Pyrgus armoricanus*) a perleťovec ostružinový (*Brenthis daphne*). Občas se podaří objevit nové lokality i pro ojediněle se vyskytující druhy, jako je hnědásek podunajský (*Melitaea britomartis*) v západních Čechách, nebo zaznamenat nově se šířící druhy, jako je cípatek jižní (*Libythea celtis*) na jižní Moravě.

Zastavit mizení druhů a připravit prostředí pro možné nově přichozí lze jedinec tak, že začneme obnovovat jemnou krajinnou mozaiku a zavedeme některé (dnes již) netradiční formy hospodaření. Velký potenciál ovšem mají i stanoviště, která vytvořil svou činností člověk a na první pohled nevypadají jako přírodní ráj – okraje silnic a železnic, polní okraje a mokřady, průseky pod elektrickým vedením, post-těžební plochy, bývalá vojenská cvičiště nebo plochy městské zeleně. Naději nám může dodávat i skutečnost, že pro některé druhy se povedlo připravit nová vhodná stanoviště na místech, kde v minulosti vyhynuly a mohly by tam být opětovně přesídleny (repatriovány). V případě dobře nastavené péče o taková stanoviště lze předpokládat, že repatriované populace budou dlouhodobě přežívat a třeba se následně šířit i do okolí. Z úspěšných projektů lze zmínit jasoně červenookého (*Par-nassius apollo*) ve Štramberských lomech, ohniváčka rdesnového (*Lycaena helle*) na Šumavě nebo modráska vičencového (*Polyommatus thersites*) v Praze. Pro řadu dalších druhů jsou připravovány lokality nebo záchranné chovy, které mohou sloužit jako záložní řešení po dobu, než se povede v krajině vytvořit vhodná stanoviště pro nejhroženější z nich.

MONITORING DENNÍCH MOTÝLŮ A VŘETENUŠEK

Pomoci denním motýlům můžeme nejen aktivní péči o jejich stanoviště (pěstováním nektarodárných plošek, prořezáváním křovin, mozaikovou sečí lučních porostů, přiměřenou pastvou atd.), ale i shromažďováním informací o výskytu jednotlivých druhů. Veřejnosti nejprístupnější formou spolupráce je focení motýlů a následné sdílení jejich fotografií prostřednictvím mobilních aplikací, jako je iNaturalist (<https://www.inaturalist.org>), které nám navíc pomohou i s určováním druhů. Užitečnost svých pozorování můžeme zvýšit jejich sdílením s Agenturou ochrany přírody a krajiny České republiky pomocí mobilní aplikace BioLog

(<https://biolog.nature.cz/biolog/cz>). Pokud se rozhodneme nezaznamenávat jen jednotlivá náhodná pozorování a budeme již zběhlejší v poznávání jednotlivých druhů, pak se můžeme zapojit do systematického monitoringu. V rámci Evropy probíhá standardizovaný monitoring motýlů zaštitěný organizací Butterfly Conservation Europe (www.bc-europe.eu), která v rámci projektu European Butterfly Monitoring Scheme (eBMS, <https://butterfly-monitoring.net>) nabízí jednoduché „patnáctiminutovky“ či pokročilejší schéma založené na „opakovaných transektech“. Pro pohodlnější zaznamenávání dat v rámci European Butterfly Monitoring Scheme si můžeme stáhnout mobilní aplikaci (ButterflyCount). Lokální českou obdobou „patnáctiminutovek“ je „motýlí půlhodinka“ (www.motyลิปulhodinka.cz).

Metoda „opakovaných transektů“ poskytuje nejspolehlivější pohled na dlouhodobý vývoj početnosti a druhové rozmanitosti společenstev motýlů na daném místě. Cílem je projít danou trasu (transekt) opakovaně několikrát během jedné vegetační sezóny a tento transekt procházet po více let. Volíme dny s příhodnými povětrnostními podmínkami (slunečné počasí bez silného větru, deště a teplotních extrémů). Transekty jsou obvykle dlouhé 500 až 1000 m a rozdělené do sekcí odpovídajících různým typům biotopů. Návštěva transektu by měla v nejlepším případě probíhat každý týden od konce dubna do konce léta, nejméně však jednou za měsíc. Jedná se tedy o velmi vhodnou metodu v místech našeho pravidelného pobytu, např. na procházkách s rodinou nebo se psem. Během pomalého pohybu vpřed zaznamenáváme všechny jedince vyskytující se v prostoru imaginárního boxu $5 \times 5 \times 5$ m dopředu před pozorovatelem (tedy 5 m před námi a nad námi a 2,5 m vlevo a vpravo od nás). Můžeme se kdykoli zastavit (třeba za účelem určování či focení motýlů), ale když stojíme, nově zahlédnuté motýly kvůli standardizaci dat nezapočítáme a nepočítáme ani motýly za námi.

DETERMINAČNÍ KLÍČ

Ze 168 druhů denních motýlů zaznamenaných na našem území je do klíčů v této publikaci zahrnuto 131, dalších 8 druhů je zmíněno v poznámkách. Vynechané jsou druhy vymizelé, zaregistrované jen jednotlivě v minulosti a nedostatečně doložené. V případě vřetenušek je předložen klíč pro všechny naše druhy.

Klíče jsou sestaveny tak, aby umožnily pomocí jednoznačných znaků a barevných obrázků pokud možno přesnou determinaci zjištěných druhů. Jsou zpracovávány dichotomickým způsobem, to znamená, že při určování vždy volíme jednu ze dvou nabízených možností (jen jedna je pro určovaný taxon správná). Klíčové znaky jednotlivých druhů jsou doplněny stručnou informací o hostitelské rostlině, době výskytu dospělců, obývaných biotopech a rozšíření na našem území. Důležité určovací znaky jsou na obrázcích označeny. Čísla obrázků odpovídají pozici příslušného druhu v klíči. Určovat můžeme také přímo pomocí obrázků a teprve následně zkontrolovat determinaci podle textu.

URČOVACÍ A DALŠÍ PŘÍRUČKY

- Bělín V., 1999: *Motýli České a Slovenské republiky aktivní ve dne*. Kabourek, Zlín, 95 s. + 43 tab.
- Beneš J., Konvička M., Dvořák J., Fric Z., Havelda Z., Pavlíčko A., Vrabec V., Weidenhoffer Z. (eds), 2002: *Motýli České republiky: Rozšíření a ochrana I, II*. SOM, Praha, 857 s.
- Laštůvka Z., Liška J. & Šumpich J., 2023: *Motýli (Lepidoptera) Česka – aktualizovaný seznam druhů*. Mendelova univerzita v Brně, Brno, 108 s.
- Macek J., Laštůvka Z., Beneš J. & Traxler L., 2015: *Motýli a housenky střední Evropy IV. Denní motýli*. Academia, Praha, 540 s.
- Novák I. & Severa F., 1990: *Motýli*. Aventinum, Praha, 368 s.
- Schwarz R., 1948–1949: *Motýli denní 1, 2*. Vesmír, Praha, 58 s. + 48 barevných tab. (1), 60 s. + 48 barevných tab. (2).
- Tolman T. & Lewington R., 1997: *Field guide butterflies of Britain and Europe*. Harper Collins Publishers, 320 s. + 104 tab.

POUŽITÉ ZKRATKY

K – křídlo

PK – přední křídlo (délka měřena od kořene ke špičce křídla)

ZK – zadní křídlo

VI–VIII – doba výskytu dospělců v měsících v roce

H – housenka

R (v obrázcích) – rub, spodní strana křídel

♀ – samička (v obrázcích; pokud značka není, jde o samečka, nebo se sameček od samičky zbarvením neliší)

Č – Čechy

M – Morava

S – Slezsko

stř. – střední

j., s., v., z. – světové strany

Výškové stupně

N – nížiny, do 200 m n. m. (planární stupeň)

Pa – pahorkatiny, 200–400 m n. m. (kolinní stupeň)

Po – podhůří, 400–700 m n. m. (suprakolinní a submontánní stupeň)

H – hory, nad 700 m n. m. (montánní a supramontánní stupeň)

KLÍČ PRO ZÁKLADNÍ SKUPINY DENNÍCH MOTÝLŮ

1a. Tykadla vyrůstají daleko od sebe, ve vzdálenosti větší než průměr oka (tělo mohutné, křídla krátká, trojúhelníkovitá).. **soumračníci, str. 14**

1b. Báze tykadel těsně vedle sebe (tělo není nápadně mohutné) **2**

2a. K bílá, žlutá nebo oranžová, bez oček, příp. s černými kresbami, nejsou ohnivá..... **3**

2b. K jinak zbarvená **5**

3a. Báze PK tmavá, někdy ostruhy na ZK, nebo PK bílá se dvěma černými skvrnami a průsvitným lem **otakárkovití, str. 16**

3b. Báze PK jen tmavě poprášená, K bez ostruh, PK s tmavým rohem nebo lem, nebo celá bílá nebo žlutá..... **4**

4a. K bílá, PK s tmavým rohem nebo tmavými žilkami, část PK může být oranžová, ZK bez tmavého lemu a bez oranžové skvrnky uprostřed **bělásci, str. 18**

4b. K žlutá nebo oranžová, PK s tmavým lem, nebo celá žlutá, pokud jsou bílá, pak ZK s tmavším lem nebo oranžovou skvrnkou uprostřed..... **žlutásci, str. 20**

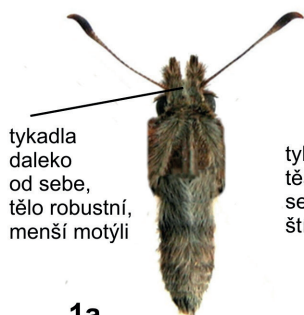
5a. Drobní motýli, K shora modrá, jednolitě hnědá, modrohnědá nebo ohnivě zbarvená, zespodu s drobnými černými skvrnkami nebo 1–2 bílými linkami na jednolitěm podkladu, K bez oček..... **6**

5b. K shora i zespodu jinak zbarvená..... **8**

6a. K ohnivě červená nebo alespoň se stopami červeného zbarvení, nebo alespoň skvrnky na spodní straně PK na žlutavě oranžovém podkladu..... **ohniváčci, str. 22**

6b. K nejsou ohnivě zbarvená, skvrnky na rubu PK nejsou na žlutavě oranžovém podkladu..... **7**

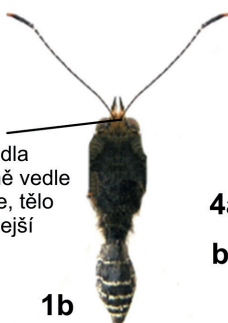
7a. K převážně hnědá, ZK s krátkými ostruhami, rub ZK s 1–2 bílými linkami **ostruháčci, str. 24**

tykadla daleko od sebe, tělo robustní, menší motýli

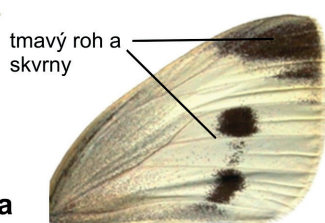
1a

soumračníkovití

tykadla těsně vedle sebe, tělo štíhlejší

1b

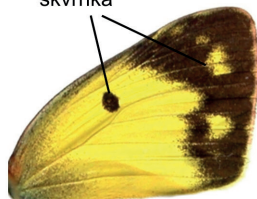

tmavý roh a skvrny

4a

bělásci

tmavý lem a skvrnka

4b

žlutásci

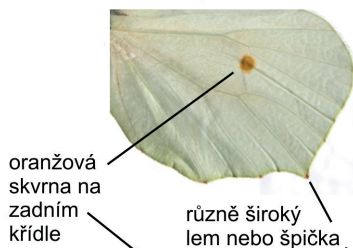
tmavá báze a skvrny

dvě skvrny a průsvitný lem

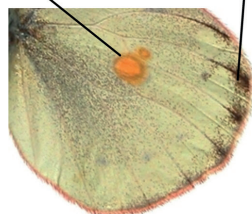
ostruhy

3a otakárvití

oranžová skvrna na zadním křídle

různě široký lem nebo špička

ohnivé zbarvení, někdy tmavé skvrny nebo lemy

6a ohniváčci

černé skvrny na žlutém nebo oranžovém podkladu

ostruhy

7a ostruháčci

1-2 linie bílých skvrnek

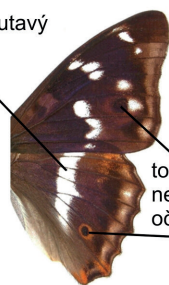
- 7b. K modrá, modrohnědá až hnědá, zespodu s různě rozmístěnými skvrnkami na světle šedém nebo hnědém podkladu..... **modrásci, str. 26**
- 8a. K hnědá až černá s bílým nebo žlutým pruhem, někdy duhově lesklá, rub ZK bez žlutavé sítky ...**bělopásci a batolci, str. 32**
- 8b. K jinak zbarvená, nejsou duhově lesklá; pokud jsou černoohnědá s bílým nebo žlutavým pruhem, je v rohu PK očko, nebo je na rubu ZK žlutavá síťka na hnědofialovém podkladu.....**9**
- 9a. K shora nebo zespodu s očky, tj. okrouhlými skvrnkami se světlým středem..... **okáči, str. 40**
- 9b. K bez oček..... **10**
- 10a. ZK zespodu tmavá, nebo se žlutou sítkou.....**babočky, str. 34**
- 10b. ZK zespodu pestrá, ale bez žluté sítky na fialově hnědém podkladu..... **11**
- 11a. PK i ZK na okraji shora i zespodu s řadou černých okrouhlých skvrnek uvnitř oranžových políček, ZK zespodu bez perleťových skvrn, se 2 řadami oválných krémových skvrn (délka PK do 17 mm) **pestrobarvci, str. 22**
- 11b. K bez souvislé řady skvrnek na okraji, ZK bez 2 řad oválných krémových skvrn **12**
- 12a. ZK zespodu s perleťovými nebo žlutavými ploškami, které netvoří řady (pásky), někdy s hnědým, nebo červenavým zbarvením, nebo řadou teček nebo kroužků..**perleťovci, str. 36**
- 12b. ZK zespodu bez perleťových skvrn, s oranžovými a krémovými pásky oddělenými černými obloučky (linkami), někdy s řadou teček..... **hnědásoci, str. 38**

křídla modrá
nebo
hnědá,
často
oranžové
skvrnky

bílý nebo žlutavý
pruh

8a
batolec

to
nejdou
očka

zespodu černé
skvrnky na
šedavém nebo
hnědém
podkladu

7b
modrásci

9a
okáči

očka

2 řady krémových
skvrn

11a
pestrobarvec

řada teček

obvykle pestrá
křídla, zespodu
tmavá

10a
babočky

nebo
s jemnou
žlutavou sítkou

zespodu
perleťové
nebo žluté
skvrnky

12a
perleťovci

12b
hnědásci

tmavé skvrny
na oranžovém
podkladu
nebo
řady oranžových
skvrn na hnědém
podkladu

řady oranžových
a žlutobílých
skvrn

Soumračníkovití (Hesperiidae)

Z 19 zaregistrovaných druhů není zařazeno pět: tři uváděné jednotlivě v minulosti, jeden vymizelý a také velmi vzácný soumračník bělopásný (*Pyrgus alveus*).

1a. ZK shora i zespodu šedohnědá nebo zespodu s velkými oválnými skvrnami na žlutém podkladu **2**

1b. ZK žlutavá, rezavá nebo tmavá s bílými nebo žlutými skvrnami; pokud jsou skvrny na ZK nezřetelné, je na rubu šedo-bílá kresba **3**

2a. K hnědá s nevýraznými kresbami
s. máčkový (*Erynnis tages*)
H na štírovníku, čičorce a podkovce, IV–VI, VII–VIII, suché bezlesí, N–Po.

2b. K tmavohnědá; rub ZK s oválnými skvrnami na žlutém podkladu
s. černohnědý (*Heteropterus morpheus*)
H na vysokých travách, zejm. na třtině, VI–VII, suchá až vlhká stanoviště s vyšší travinnou vegetací, N–Pa, j. M (s. Č, S).

3a. K šedohnědá až černá s větším počtem bílých skvrn **4**

3b. K hnědá se žlutými skvrnami nebo žlutorezavá **10**

4a. Kresby na K neostře s tmavými stíny, PK s několika drobnými bílými skvrnkami, ZK s laločnatým okrajem **s. slézový (*Carcharodus alceae*)**
H na slézu a topolovce, IV–V, VI–IX, nelesní stanoviště, N–Pa, především stř. Č a j. M.

4b. Většina bílých skvrn na líci i rubu křídel ostrých a zřetelných, okraj ZK není laločnatý **5**

5a. ZK se zřetelnou vnější řadou bílých skvrn **7**

5b. ZK bez vnější řady bílých skvrn, i další bílé skvrny na ZK neostře **6**

6a. Bílé skvrny na ZK nezřetelné, skvrny na rubu báze ZK okrouhlé
s. mochnový (*Pyrgus serratulae*)
H na mochně, V–VII, vřesoviště, písčiny, nízkobylinné stepi, N–Pa, velmi lokální.

6b. Bílé skvrny na ZK zřetelné, neostře, skvrny na rubu báze ZK hranaté
s. podobný (*P. armoricanus*)
H na mochně, 2–3 gen. V–IX, stepi, meze, sušší louky, N–Pa.

7a. Na rubu ZK v lemu bílý proužek
s. proskurníkový (*Pyrgus carthami*)
H na mochně, V–VII, stepní a skalnatá stanoviště, N–Pa, především stř. Č a j. M, mizející druh.

7b. Na rubu ZK podél trásní není bílý proužek **8**

8a. Na PK 3 subapikální skvrnky
s. jahodníkový (*P. malvae*)
H na růžovitých bylinách, IV–VI, VI–VIII, N–H.

8b. Na PK 4 subapikální skvrnky, základní barva rubu ZK skořicově hnědá
s. skořicový (*Spialia sertorius*)
H na krvavci menším, V–VI, VII–VIII, stepní a skalnatá stanoviště, N–Pa.

9a. Křídla hnědá s velkými žlutými skvrnami **s. jitrocelový (*Carterocephalus palaemon*)**
H na travách, V–VII, okraje lesů, lesní světliny, louky, N–H.

9b. Základní barva křídel žlutooranžová až rezavá, se světlejšími skvrnami nebo bez nich **10**

2a s. máčkový

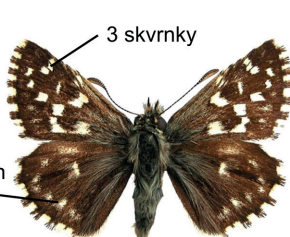
2b s. černohnědý

2bR

4a s. slézový

3 skvrnky

řada
skvrn
okraj
laločnatý

8a s. jahodníkový

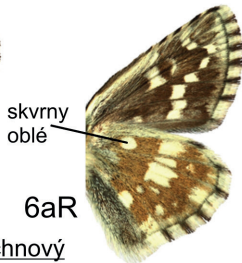

8aR

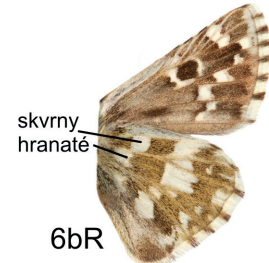
skvrny
nezřetelné

6a s. mochnový

skvrny
oblé

6aR

skvrny
hranaté

6bR

7a s. proskurníkový

řada
skvrn

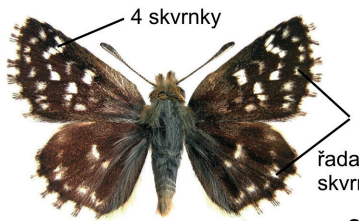
bílá
páska

7aR

skvrny
zřetelné,
neostře

6b s. podobný

4 skvrnky

řada
skvrn

8b s. skořicový

rub
skořicový

8bR

9a s. jitrocelový

10a. K žlutooranžová beze skvrn..... **11**
10b. K rezavě hnědá nebo hnědá, alespoň
s naznačenými světlými skvrnkami.. **12**

11a. Voničkový černý proužek na PK
protáhlý a mírně prohnutý; špička PK
zespodu odlišné barvy (šedavé) než
ostatní plocha křídla; špička tykadla
zespodu rezavá.....**s. metlicový**
(Thymelicus sylvestris)
H na travách, VI–VIII, nelesní biotopy, N–
Po.

11b. Voničkový černý proužek na PK
krátký, rovný; špička PK zespodu stejné
barvy jako ostatní plocha křídla; špička
tykadla zespodu černá . **s. čárečkovaný**
(T. lineola)
H na travách, VI–IX, nelesní biotopy, N–H.

12a. ZK shora i zespodu beze skvrn, délka
PK do 13 mm**s. žlutoskvrnný**
(T. acteon)
H na válečce, VI–VIII, lesostepi, N–Pa.

12b. ZK shora i zespodu s viditelnými
skvrnkami, délka PK nad 14 mm **13**

13a. Voničkový černý proužek na PK
samce celistvý; skvrny na rubu
ZK mlhavé.....**s. rezavý (Ochlodes**
sylvanus)
H na travách, V–VIII, N–H.

13b. Voničkový černý proužek na PK
samce podélně rozdělený stříbrnou
linkou; skvrny na rubu ZK ostré,
zřetelné..... **s. čárkovaný (Hesperia**
comma)
H na kostřavě, VII–IX, lesní lemy, sušší
louky, písčiny, N–Po.

Otakárkovití (Papilionidae)

Známo pět druhů, jeden z nich, jasoň
červenooký (*Parnassius apollo*), je vy-
mizelý, resp. repatriován v 90. letech
20. století na kopci Kotouč u Štramber-
ku.

1a. K bílá, 2 tmavé skvrny uprostřed PK,
průsvitný lem.....**jasoň dymnivkový**
(Parnassius mnemosyne)
H na dymnivce, IV–VI, lesní světliny,
paseky, okraje lesních cest, N–Po, lokálně
M, v Č vymizelý (nově zjištěn pod
Králickým Sněžníkem).

1b. K žlutá nebo žlutobílá, s tmavými
pruhy nebo kresbami**2**

2a. ZK bez ostruhy, délka PK do 31 mm
pestrokřídlec podražcový (Zerynthia
polyxena)

H na podražci, IV–VI, křovinaté biotopy,
břehové porosty, okraje sadů a vinic,
silniční a železniční násypy, N–Pa, jen j. M.

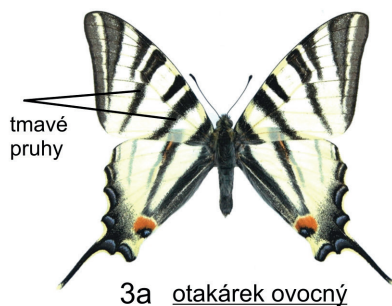
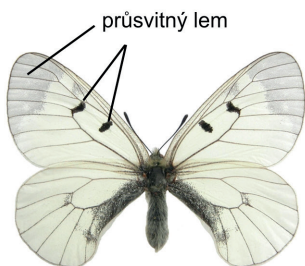
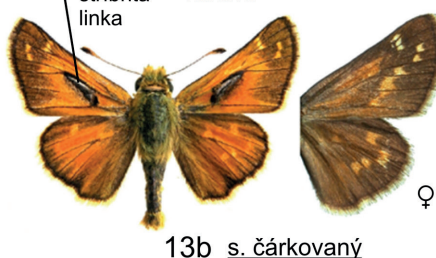
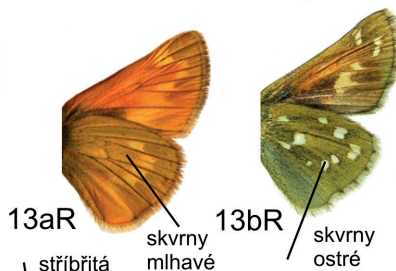
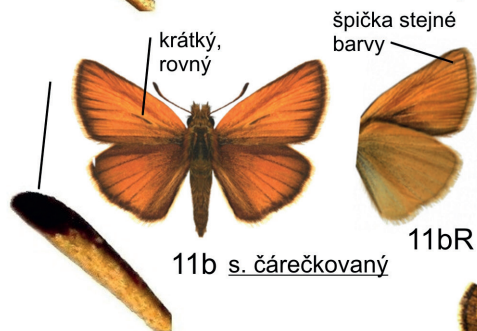
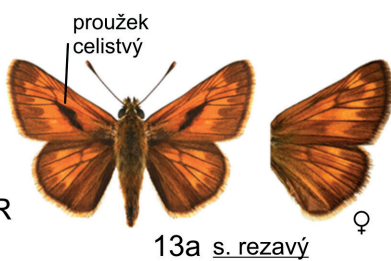
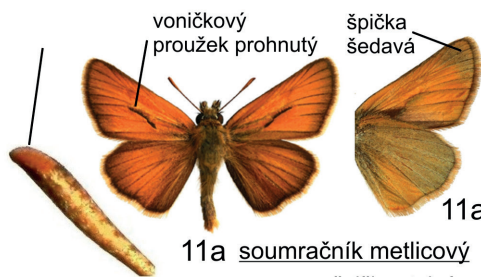
2b. ZK s ostruhou, délka PK nad 31 mm ..**3**

3a. K žlutobílá, PK s tmavými pruhy.....
otakárek ovocný (Iphiclides
podalirius)

H na růžovitých dřevinách, IV–VI, VII–VIII,
otevřená krajina, křovinaté biotopy, sady,
zahrady, parky, ozelenění komunikací, N–
Pa, zejm. stř. Č a j. M.

3b. K žlutá, PK s širokou tmavouází
a 2 tmavými skvrnkami při předním
okraji..... **otakárek fenyklový (Papilio**
machaon)

H zejména na miříkovitých, IV–X, 2–3 gen.,
otevřená krajina, N–H.

Běláskovití (Pieridae)

Bělásci

Známo 11 druhů, nezařazeni b. horský (*Pieris bryoniae*), známý z vyšších poloh moravsko-slovenského pomezí, a vymizelý b. východní (*Leptidea morsei*).

**1a. K celá bílá, s tmavými žilkami
b. ovocný (*Aporia crataegi*)**

H na růžovitých dřevinách, V–VII, otevřená krajina, zahrady, křoviny, N–Pa; občasné proniká z jihu a jihozápadu a vytváří různé dlouhodobé populace.

1b. K s kresbami nebo skvrnami2

2a. ZK bez šedavých kreseb, jen žilky mohou být tmavší (jsou-li přítomny, není uprostřed PK černá skvrna)3

2b. ZK se zřetelnými šedými kresbami, uprostřed PK černá skvrna7

**3a. Rub ZK s neostrou šedou kresbou, PK obvykle do 22 mm
b. hrachorový (*Leptidea sinapis*)
a b. luční (*L. juvernica*)**

H na bobovitých, IV–VI, VI–VIII, světlé lesy, louky, křoviny, skalní stepi, N–H; spolehlivé rozlišení obou druhů je možné podle morfologie kopulačních orgánů, první z nich je teplo- a suchomilnější.

3b. Rub ZK žlutý, více nebo méně tmavě poprášený nebo s tmavými žilkami, PK obvykle nad 22 mm4

4a. Rub ZK žlutý, jen lehce tmavě poprášený5

**4b. Rub ZK s výraznými tmavými žilkami
b. řepkový (*Pieris napi*)**

H převážně na volně rostoucích brukvovitých, III–X, všude, N–H.

5a. Černé zbarvení špičky PK sahá dále na vnějším než na předním okraji K; PK samce bez dalších skvrn, u samice se 2 okrouhlými skvrnami; délka PK nad 27 mmb. zelný (*Pieris brassicae*)
H na brukvovitých, IV–X, 3 gen., všude, N–H; početnost meziročně kolísá.

5b. PK s šedým vrcholem, tmavé zbarvení sahá dále na předním než na vnějším okraji; PK samce s 1 skvrnkou nebo beze skvrn, u samice se 2 skvrnami; délka PK do 27 mm6

**6a. Apikální skvrna PK nezasahuje na okraji K níže než je horní okraj skvrny na křídle; žilky mezi skvrnou a okrajem K nejsou černě poprášeny
b. řepový (*Pieris rapae*)**

H na volně rostoucích i pěstovaných brukvovitých, III–X, 3 gen., všude N–H.

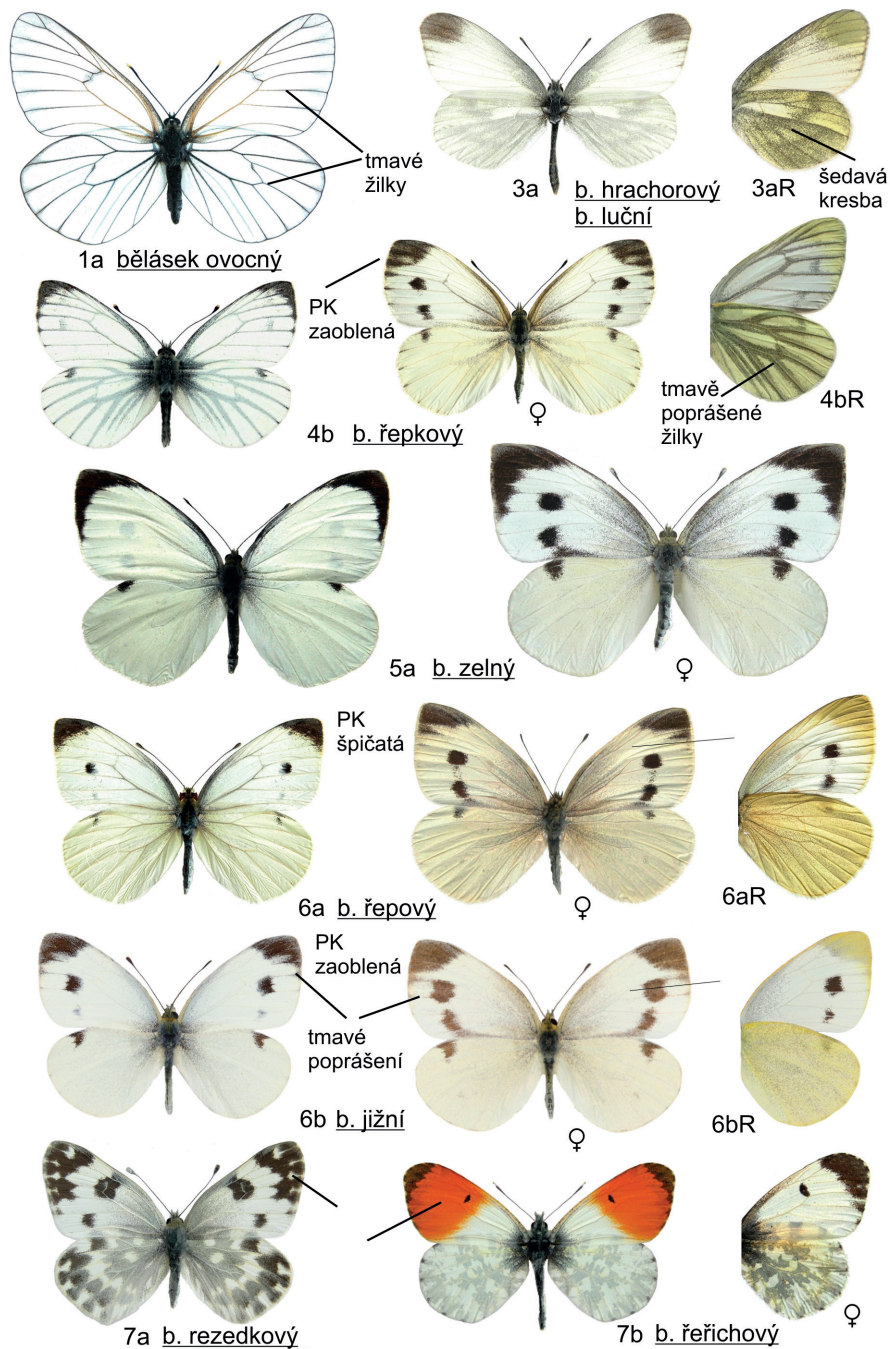
6b. Apikální skvrna PK zasahuje na okraji křídla níž, než je horní okraj skvrny na křídle; žilky mezi skvrnou a okrajem K jsou černě poprášeny; skvrny velké, nepravidelnéb. jižní (*P. manni*)
H na některých brukvovitých (iberka, tařice, huseníček aj.), IV–IX, 3 i více gen., zejm. intravilány, N–Pa, šířící se druh.

**7a. Špička PK se světlými skvrnkami
b. rezedkový (*Pontia edusa*)**

H na volně rostoucích brukvovitých, IV–X, otevřená krajina N–Pa; tažný druh s meziročními výkyvy početnosti.

7b. Špička PK bez světlých skvrn, samec s oranžovým zbarvením ... b. řeřichový (*Anthocharis cardamines*)

H na volně rostoucích brukvovitých (řeřišnice, česnáček aj.), IV–VI, světlé lesy, louky, křoviny, břehové porosty aj., N–H.

Běláskovití (Pieridae)

Žlutásci

Známo 8 druhů, z toho dva vymizelé – ž. úzkolemý (*Colias chrysotheme*) a ž. barvoměnný (*C. myrmidone*) (první nezařazen).

**1a. K bez tmavého lemu a skvrn, malá oranžová skvrnka uprostřed PK i ZK.....
žlutásek řešetlákový (*Gonepteryx rhamni*)**

H na řešetláku a krušině, VI–VI, lesní oblasti, břehové porosty, N–H.

1b. K s tmavým lemem2

2a. PK zespodu bez řady skvrnek, uprostřed ZK není oranžová skvrna; lem křídel beze skvrn.....ž. borůvkový (*Colias palaeno*)

H na vložyni, VI–VIII, rašelinisté a světlé rašelinné lesy, Pa–H, j. a sz. Č, vymizelý M, S.

2b. K zespodu s řadou různě výrazných tmavých skvrnek, shora uprostřed ZK oranžová skvrna3

3a. K žlutá, žlutobílá nebo bílá, tmavý lem PK vždy s řadou světlých skvrn, směrem k zadnímu rohu křídla se zřetelně zužuje4

3b. K sytější žlutá, žlutooranžová až oranžová, méně často krémová nebo bílá; pokud jsou bílá, ZK hustě tmavě poprášená, podle tmavého lemu linie skvrn světlejších než zbývající plocha křídla; lem PK se u zadního rohu jen před koncem mírně zužuje nebo zůstává stejně široký; pokud jsou K žlutá, je barva sytější žlutá, lem obvykle beze skvrn nebo jsou skvrny drobné a netvoří souvislou řadu.....5

4a. PK hranatě trojúhelníkovitá, žlutá barva bledá...ž. čičorečkový (*C. hyale*)
H na bobovitých, IV–X, 3 gen., otevřená krajina, stepi, louky, náspy, vojtěšková pole, N–H.

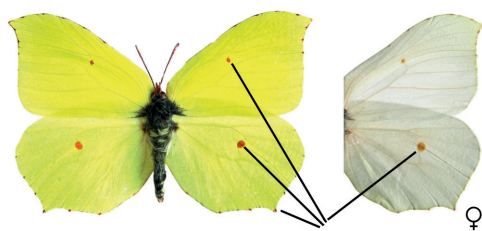
4b. PK zaobleně trojúhelníkovitá, K jasně žlutá.....ž. jižní (*C. alfajariensis*)
H na čičorce pestré a podkovce, IV–IX, 2–3 gen., stepi, náspy, N–Pa, zejm. stř. Č a j. M; rozlišení obou druhů podle dospělců není často spolehlivé.

5a. K oranžová, pokud jsou bílá, lem PK v zadním rohu vybíhá k bázi; samci se světlou skvrnkou na předním okraji báze ZK6

5b. K bílá až sytější žlutá nebo žlutooranžová, lem PK v zadním rohu nevybíhá k bázi; samci bez světlé skvrny na předním okraji báze ZK.....ž. tolicový (*C. erate*)
H na bobovitých (tolice vojtěška), V–X, 3 gen., otevřená krajina, vojtěšková pole, N–Pa; velmi proměnlivý druh, některé formy snadno zaměnitelné se ž. čilimníkovým nebo ž. čičorečkovým.

6a. Lem PK částečně se žlutými žilkami, v zadním rohu vybíhá po okraji křídla k bázi...ž. čilimníkový (*Colias crocea*)
H na bobovitých, VI–X, 2 gen., otevřená krajina, N–Pa; migrant, u nás nepřežívá.

6b. Lem PK bez žlutých žilek, v zadním rohu jen krátce vybíhá po okraji křídla k bázi ž. barvoměnný (*C. myrmidone*)
H na čilimnicích, V–IX, 2–3 gen., vymizelý kolem roku 2010.

1a žlutásek řešetlákový

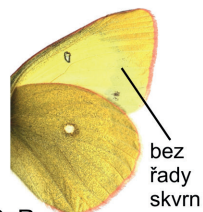
6b ž. barvoměnný

2a ž. borůvkový

2aR

bez
řady
skvrn

PK trojúhelníkovitá

4a ž. čičorečkový

♀

lem se
zužuje

PK zaoblenější
jasně žlutá

4b ž. jižní

♀

5b ž. tolicový

lem se
nezužuje

♀

♀

♀

nevybíhá

6a ž. čilimníkový

♀

♀

6aR

vybíhá k bázi

řada skvrn

Pestrobarvcovití (Riodinidae)

1. Jediný druh, **pestrobarvec petrklíčový** (*Hamearis lucina*)

H na prvosence, IV–VI, lesní světliny, průseky, okraje lesních cest, N–Pa.

Modráskovití (Lycaenidae)

Ohniváčci

Známo 8 druhů, dva z nich vymizelé: o. rdesnový (*Lycaena helle*) a o. janovcový (*L. thersamon*) (nezařazeny).

1a. PK zářivě červená jen s velmi úzkým černým lemlem nebo s kontrastními černými skvrnkami **2**

1b. PK jinak zbarvená, celá tmavá, fialově modrá, s červenou barvou překrytou černým poprášením nebo červená se širokým neostře ohraničeným tmavým lemlem na předním a bočním okraji **4**

2a. ZK zespodu žlutá až žlutohnědá s řadou zřetelných bílých skvrnek; K ohnivě červená (samec) nebo s černými skvrnkami (samička) **ohniváček celíkový** (*Lycaena virgaureae*)

H na šťovíku, VI–VIII, louky, břehové porosty, lesní světliny, N–H.

2b. ZK zespodu nejsou žlutá s řadou bílých skvrnek **3**

3a. ZK zespodu šedá až hnědá, s úzkou oranžovou linkou v lemu a bez výrazných skvrn; délka PK do 15 mm

o. černokřídý (*L. phlaeas*)

H na šťovíku a rdesnu, V–IX, 2–3 gen., písčiny, ruderaly, polní cesty aj., N–H.

3b. ZK zespodu s širokým oranžovým lemlem a zřetelnými skvrnkami na šedavém podkladu; délka PK nad 18 mm **o. černočárný** (*L. dispar*)

H na šťovíku, V–VI, VII–IX, okraje vodních ploch, příkopy, ruderaly, okraje polí, N–Pa, j. a stř. M, v. a j. Č.

4a. K černá (sameček) nebo s prosvítající červenou barvou (samička) a zřetelnou řadou černých skvrnek v oranžovém lemu PK; délka PK do 16 mm **o. černoskvorný** (*L. tityrus*)

H na šťovíku, V–VI, VII–IX, sušší i vlhčí písčiny, louky, břehové porosty, N–Po.

4b. PK převážně červená, svítivě modrofialová (samec), nebo hnědá bez zřetelné řady černých skvrnek v oranžovém lemu (samička); délka PK nad 16 mm **5**

5a. PK převážně červená s tmavým lemlem (samec) nebo hnědá, často s prosvítající červenou barvou (samice); linie skvrn na spodní straně PK obvykle není rozdělená do zřetelných dvojic **o. modrolehý** (*L. hippothoe*)

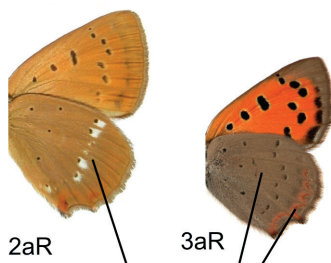
H na šťovíku, VI–VIII, vlhké louky a extenzivní pastviny, okraje rašelinišť, N–H.

5b. PK svítivě modrofialová (samec) nebo hnědá, jen s lehce prosvítající červenou barvou (samice); skvrny tvořící linii na spodní straně PK seskupeny do dvojic **o. modrolesklý** (*L. alciphron*)

H na šťovíku, V–VIII, vlhké a rašelinné louky, písčiny, vřesoviště, N–H.

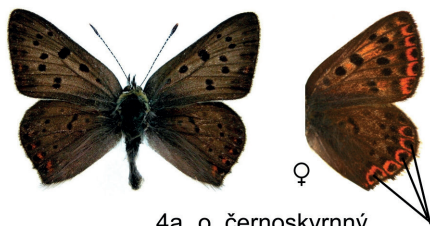

2a ohniváček celíkový

2aR

3aR

4a o. černoskvřnný

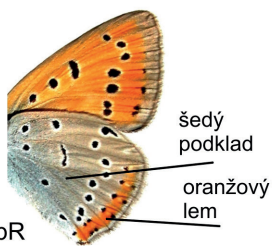
4aR

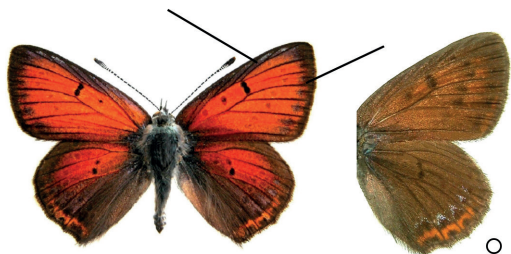
3a o. černokřídý

3b o. černočárný

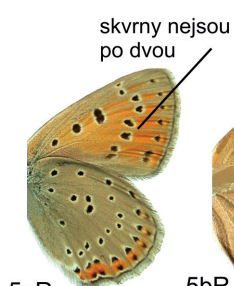

3bR

5a o. modrolelý

♀

5aR

5bR

5b o. modrolesklý

♀

1 pestrobarvec petrkličový

Modráskovití (Lycaenidae)

Ostruháčci

Známo 8 druhů.

1a. K zesponu zelená ostruháček ostružiníkový (*Callophrys rubi*)

H na bobovitých, ostružiníku, devaterníku, brusnici aj., IV–VI, křoviny, lesostepi, okraje lesů, N–H.

1b. K zesponu nejsou zelená 2

2a. ZK zesponu oranžová nebo hnědožlutá se dvěma bílými linkami. o. březový (*Thecla betulae*)

H na trnce a švestce, VII–X, křoviny, zahrady, parky, okraje lesů, N–Po.

2b. ZK jinak zbarvená 3

3a. PK shora s modrým leskem nebo modrými pruhy; K zesponu jasně šedá s bělavou příčkou o. dubový (*Favonius quercus*)

H na dubu, VI–IX, okraje lesů, světlé lesy, parky, rozptýlená zeleň, jednotlivé rostoucí duby, N–Pa.

3b. PK bez modrého zbarvení; zákl. barva K zesponu šedohnědá nebo hnědá 4

4a. ZK zesponu s řadou černých teček podle oranžového lemu, který zasahuje až na PK o. švestkový (*Satyrium pruni*)

H na švestce a trnce, V–VI, okraje lesů, křoviny, opuštěné sady a zahrady, N–Po.

4b. ZK zesponu bez řady černých teček podle souvislého oranžového lemu, oranžové zbarvení a tečky nezasahují na PK 5

5a. ZK zesponu v zadním rohu se zřetelnou modrou skvrnou.. o. trnkový (*S. spini*)

H na řešetláku, VI–VIII, křoviny, okraje lesů, N–Pa.

5b. ZK zesponu bez zřetelné modré skvrny 6

6a. Bílá linie zesponu ZK ve tvaru písmene W o. jilmový (*S. w-album*)

H na jilmu, VI–VIII, břehové porosty, okraje lesů, N–Po.

6b. Bílé skvrny zesponu ZK ve tvaru obloučků, netvoří kresbu tvaru písmene W 7

7a. Linie bílých skvrnek na rubu ZK skoro rovná, žádná skvrnka nemíří k bázi křídla, délka PK do 16 mm o. kapiniový (*S. acaciae*)

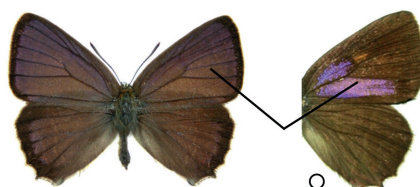
H na trnce, VI–VII, křoviny, okraje lesů, N–Pa.

7b. Linie skvrnek na rubu ZK klikatá, 2. skvrnka odzadu tvoří stříšku a středová skvrnka je otočena k bázi křídla, délka PK nad 16 mm o. česvinový (*S. ilicis*)

H na křovinatých dubech, VI–VIII, lesostepi, světlé lesy, N–Pa, mizející druh.

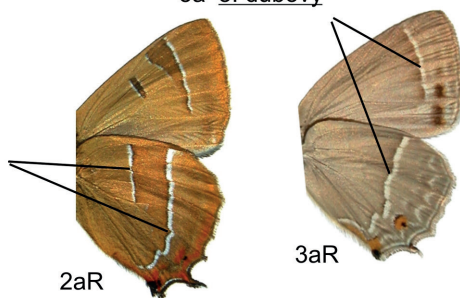
1a ostruhaček ostružiníkový

3a o. dubový ♀

2a o. březový ♀

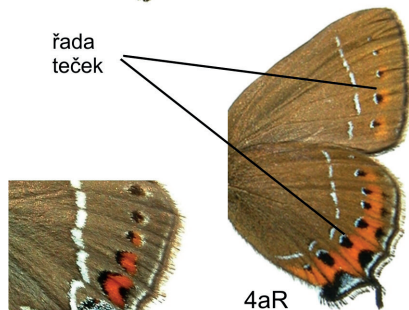

2aR

3aR

4a o. švestkový ♀

4aR

5a o. trnkový

5aR

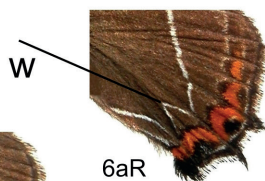
5aR

modrá
skvrna

6a o. jilmový

6aR

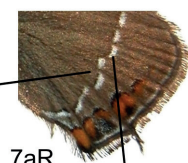

6aR

7a o. kapincový

7aR

7aR

linie více
méně rovná

7b o. česvinový ♀

7bR

linie
klikatá

7bR

Modráskovití (Lycaenidae)

Modrásci

Známo 34 druhů, z nich zde neuvedeni dva vzácní migranti – m. cizokrajný (*Lampides boeticus*) a m. tažný (*Leptotes pirithous*), jeden zavlečený – m. muškátový (*Cacyreus marshalli*), jeden nedostatečně doložený – modrásek hnědý (*Polyommatus admetus*) a nejméně jeden vymizelý – m. stepní (*Polyommatus eros*).

- 1a. ZK s tenkými ostruhami2
1b. ZK bez tenkých ostruh3
2a. ZK zesponu s oranžovými skvrnkami..
 m. štírovníkový (*Cupido argiades*)
 H na bobovitých, IV–IX, 2–3 gen., sušší i vlhčí nelesní biotopy, N–Po.
2b. ZK zesponu bez oranžových skvrnek nebo s jedinou**m. tolicový (*C. decoloratus*)**
 H na bobovitých, IV–IX, 2–3 gen., louky, stepi, N–Pa; obtížně odlišitelný
 m. čiřokový (*C. alcetas*) vzácně na nejjižnější M.
3a. K zesponu bez oranžových skvrnek v lemu4
3b. K zesponu s oranžovými skvrnkami v lemu 14
4a. PK zesponu s 1 řadou skvrnek5
4b. PK zesponu se 2 řadami skvrnek 10
5a. Rub ZK s bílým pruhem ..**m. ligrusový (*Polyommatus damon*)**
 H na viřenci, VII–VIII, stepní biotopy, N–Pa, patrně u nás vyhynulý.
5b. Rub ZK bez bílého pruhu6
6a. Rub PK s řadou nápadných a směrem dozadu se zvětřujících skvrn.....
 m. kozincový (*Glaucopsyche alexis*)
 H na bobovitých, V–VI, lesostepi, N–Pa.

- 6b. Skvrny zesponu PK nejsou nápadně velké, dozadu se výrazně nezvětřují7
7a. Základní barva rubu K ředo- až tmavohnědá, linie skvrn na rubu PK klikatá8
7b. Základní barva spodní strany K světlá, ředavě bílá; linie skvrn zesponu PK rovná9
8a. K zesponu při bázi modře poprášená, K samce modrá, bez řerných skvrn, jen s úzkým řerným lemem, samička jednobarevně hnědá**m. lesní (*Cyaniris semiargus*)**
 H na jeteli, V–VII, sušší i vlhké louky, světliny, N–H, řastější ve vyšších polohách.
8b. K nejsou zesponu při bázi modře poprášená, K samce se řirokým hnědým lemem a hnědořernými skvrnkami, samička hnědá nebo s náznakem modrého zbarvení 11
9a. K na líci modrá **m. kruřinový (*Celastrina argiolus*)**
 H na řrůzných keřích a stromech, IV–VI, VII–IX, světlé lesy a jejich okraje, křoviny, řřehové porosty, N–H.
9b. K na líci tmavohnědá, délka PK do 12 mm **m. nejmenší (*Cupido minimus*)**
 H na bobovitých, IV–IX, 2–3 gen., nelesní stanoviřte, N–Po.
10a. K svítivě modrá, u samičky s tmavými řřilkami a lemem; v zadním rohu ZK výběřky řřipomínající ostruhy
 m. hnědoskvrnný (*Polyommatus daphnis*)
 H na bobovitých, VI–VIII, lesostepi, křovinaté biotopy, N–Po.

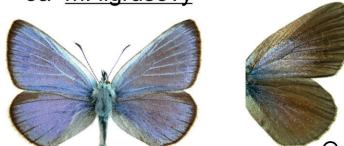
2a m. štírovníkový

2b m. tolicový

5a m. ligusový

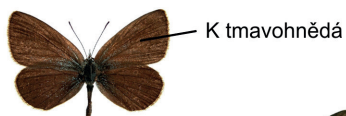
6a m. kozincový

8a m. lesní

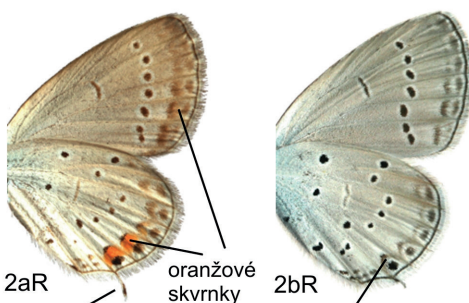
9a m. krušinový

9b m. nejmenší

10a m. hnědoskvrnný

2aR

oranžové
skvrnky

2bR

bez oranžových
skvrnek

ostruha

skvrny se
zvětšují

5aR

bílý
pruh

6aR

linie
klikatá

modré
při bázi

linie
rovná

8aR

hnědé

9aR

bělavé

2 řady
skvrnek

9bR

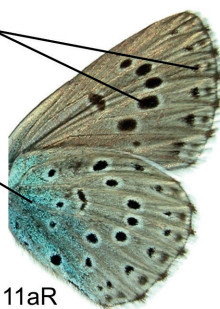
10aR

- 10b.** K temněji modrá, často s černými skvrnami, tmavým lemem nebo celá tmavě překrytá; v zadním rohu ZK není výběžek připomínající ostruhu **11**
- 11a.** Spodní strana ZK šedá s modrým poprášením báze; skvrny na líci i rubu výrazné **m. černoskvorný (*Phengaris arion*)**
H na mateřídoušce a dobromysli, VI–VIII, pastviny, sušší louky, N–H, mizející druh.
11b. Spodní strana ZK světle až tmavě hnědá, bez rozsáhlého modrého poprášení na bázi; skvrny zesponu v lemu K nevýrazné nebo scházejí **12**
- 12a.** Spodní strana K tmavohnědá, jen s jednou řadou skvrn, modř na líci silně potlačená, samice shora hnědá **m. bahenní (*Ph. nausithous*)**
H na krvavci, VI–VIII, vlhké louky, N–Po.
- 12b.** Spodní strana K světle hnědá, i vnější řada skvrn je zřetelná **13**
- 13a.** Líc křídel s úzkým tmavým lemem, beze skvrn (samec) nebo převážně černohnědý s tmavými skvrnami uprostřed (samička); 2. a 3. skvrnka ve vnitřní řadě na rubu PK poněkud posunuty k lemu **m. hořcový (*Ph. alcon*)**
H na hořcích, VI–VIII, louky, pastviny, velmi lokálně, N–H.
- 13b.** Líc K se širokým tmavým lemem a řadou tmavých skvrn; vnitřní řada skvrn na rubu PK tvoří pravidelný oblouk, 2. a 3. skvrna jej nenarušují **m. očkovaný (*Ph. teleius*)**
H na krvavci, VI–VIII, vlhké louky, N–H.
- 14a.** Trásně zesponu černé s bílými konci nebo kontrastně černé skvrnitě; spodní strana křídel s poměrně velkými skvrnami; oranžové zbarvení v lemu na rubu je omezeno jen na ZK, na PK může být naznačeno **15**
- 14b.** Trásně zesponu bílé nebo hnědě skvrnitě; skvrny na rubu nejsou nápadně velké; oranžové zbarvení v lemu na rubu zasahuje obvykle i na PK **17**
- 15a.** Trásně zesponu černé s bílými konci; zesponu podle okraje PK dvě rovnoběžné řady skvrnek; 2–3 oranžové skvrnky na rubu ZK; K na líci modrá (samec) nebo tmavohnědá s nevýraznou oranžovou skvrnkou v lemu ZK (samička) **m. stříbroskvorný (*Vacciniina optilete*)**
H na vlochyni, VI–VIII, rašeliniště a rašelinné lesy, Pa–H, zejm. j. a sz. Č; vymizel S, na M neznámý.
- 15b.** Trásně zesponu nápadně černé skvrnitě; na rubu ZK řada oranžových skvrn nebo souvislý pás; na líci PK uprostřed černá skvrnka **16**
- 16a.** Oranžový pruh na rubu ZK, líc K s černou skvrnou a řadou skvrn v lemu **m. rozchodníkový (*Scolitantides orion*)**
H na rozchodnicích, IV–VI, VII–VIII, skály, sutě, kamenité biotopy, N–Pa.
- 16b.** Oranžové skvrny na rubu ZK nejsou spojené; líc K modrý s úzkým černým lemem a skvrnkou uprostřed křídel (samec) nebo hnědočerný s modrou bází (samička) **m. východní (*Pseudophilotes vicrama*)**
H na mateřídoušce, IV–V, VII–IX, teplé skalní stepi, lesostepi a pastviny, N–Pa, velmi lokální stř. a sz. Č, j. M; podle vnějších znaků nerozlišitelný **m. černočárny (*P. baton*)** se velmi vzácně vyskytuje na několika místech j. a jz. Č.
- 17a.** Líc K tmavohnědý u obou pohlaví, oranžové skvrny v lemu nevýrazné; jsou-li výrazné, je uprostřed PK zřetelná černá skvrnka, příp. na rubu ZK bílá skvrnka nebo pásek **18**

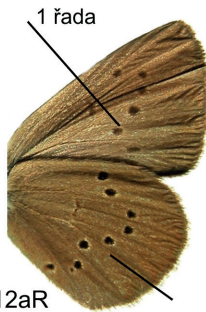

11a m. černoskvrný

výrazné
skvrny
modré
poprášení

11aR

12aR

12a m. bahenní

♀

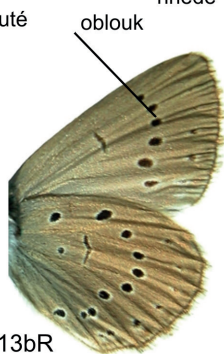
13a m. hořcový

♀

13aR

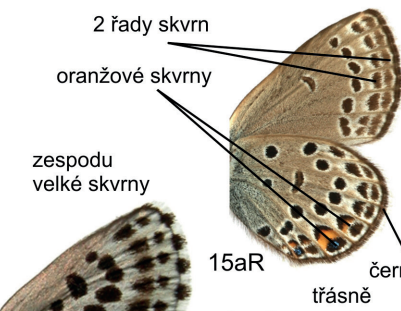
13bR

13b m. očkovaný

♀

15aR

15a m. stříbroskvrný

♀

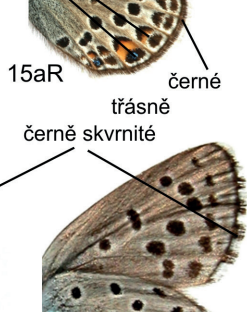
16a m. rozchodníkový

♀

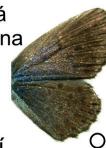
16aR

16bR

16b m. východní

♀

- 17b.** Líc K modrý nebo hnědý; pokud je hnědý, je v lemu řada celkem výrazných oranžových skvrnek; uprostřed PK není černá skvrnka **19**
- 18a.** PK bez oranžových skvrn v lemu; skvrny na ZK rovněž scházejí nebo jsou nevýrazné; oranžové skvrny na rubu PK málo výrazné; délka PK nad 14 mm **m. bělopásný (*Eumedonia eumedon*)**
H na kakostu, VI–VIII, vlhké louky, příkopy, N–Po.
- 18b.** PK obvykle a ZK vždy se zřetelnými oranžovými skvrnami v lemu; oranžové skvrny na rubu ZK výrazné; délka PK do 14 mm **m. tmavohnědý (*Aricia agestis*)**
H na kakostu, pumpavě, devaterníku, V–VI, VII–IX, lesostepi, okraje lesů, N–Pa; velmi vzácný **m. pumpavový (*A. artaxerxes*)** má redukované oranžové skvrnky v lemu křídel; jeho rozšíření a výskyt na našem území nejsou dostatečně známy.
- 19a.** Třásně K jednobarevné **20**
- 19b.** Třásně K skvrnité **25**
- 20a.** Délka PK obvykle nad 17 mm; PK samce se širokým, neostrým lemem; K zesponu jednolitě šedohnědá, bez světlé skvrny na ZK, báze ZK zesponu obvykle s modrým poprášením **m. ušlechtilý (*Polyommatus amandus*)**
H na vikvi ptačí, VI–VIII, lesostepi, sušší i vlhké louky, N–H, častější ve vyšších polohách.
- 20b.** Délka PK obvykle do 17 mm; PK samce bez lemu nebo s úzkým tmavým lemem; K zesponu obvykle světle šedá nebo šedohnědá, ZK směrem k lemu světlejší nebo s bělavou skvrnkou **21**
- 21a.** PK samce bez tmavého lemu, samice hnědá s oranžovými skvrnkami v lemu; ZK zesponu s řadou oranžových skvrnek přibližně trojúhelníkovitého tvaru, mezi nimi a okrajem řada černých skvrnek nebo tyto skvrnky chybí; délka PK obvykle 16–17 mm **22**
- 21b.** PK samce s úzkým černým lemem; samice hnědá s oranžovými skvrnkami v lemu; ZK zesponu s řadou oranžových skvrnek tvaru obloučků, vyplněných výraznými černými skvrnkami, některé se stříbřitými šupinkami; PK obvykle do 16 mm **24**
- 22a.** Rub PK s bílým lemem, rub ZK uprostřed s bílou skvrnou, tmavé skvrnky v lemu K nevýrazné nebo chybí **m. komonicový (*P. dorylas*)**
H na úročníku, možná i dalších bobovitých, V–VIII, skalní stepi, sušší louky a pastviny, N–Pa, mizející druh.
- 22b.** Rub PK bez širokého bílého lemu, rub ZK uprostřed bez bílé skvrny, tmavé skvrnky v lemu výrazné **23**
- 23a.** Na rubu báze PK dvě skvrny, poslední tři skvrnky v řadě skvrn nejsou v přímce; 2. skvrnka v řadě skvrn na rubu ZK tvoří přibližně vrchol rovnoramenného trojúhelníka **m. jehlicový (*P. icarus*)**
H na bobovitých, IV–X, 2–3 gen., všude na bezlesých stanovištích, N–H.
- 23b.** Na rubu báze PK nejsou dvě skvrnky; poslední tři skvrnky v řadě skvrn jsou v přímce; 2. skvrnka v řadě skvrn na rubu ZK zřetelně blíží k první červené skvrnce než k první černé, tj. leží přibližně na základně rovnoramenného trojúhelníka **m. vičencový (*P. thersites*)**
H na vičenci, IV–VI, VII–VIII, stepi, meze, náspy, N–Pa, zejm. stř. a sz. Č a j. M.

18a m. bělopásný

černá
skvrna

18b m. tmavohnědý

18aR

18bR

20a m. ušlechtilý

♀

modré
poprášení

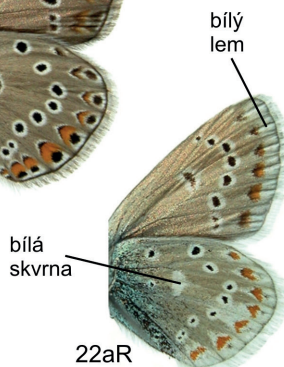
20aR

22a m. komonicový

♀

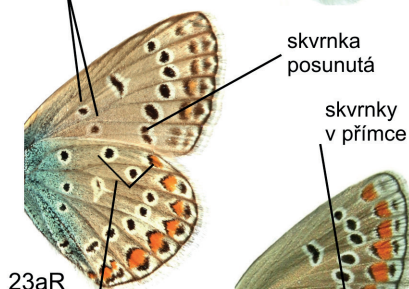
22aR

23a m. jehlicový

♀

23aR

skvrnka
posunutá

skvrnky
v přímce

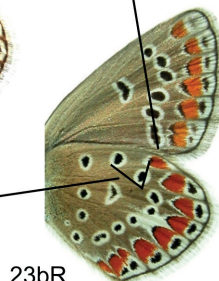
2. skvrnka
v jiné
pozici

23b m. vičencový

♀

23bR

24a. Přední holeň se zřetelným trnem (nutno použít dobrou lupu); K samce sytě modrá s černými okraji širokými asi 1 mm; černý lem ZK bez zřetelně oddělených černých skvrn.....

m. černošedý (*Plebejus argus*)

H na bobovitých a vřesu, V–IX, 2–3 gen., stepní trávníky, louky, náspy, N–Po.

24b. Přední holeň bez trnu; K jasně modrá s černým lemem užším než 1 mm; černý lem ZK úzký se zřetelnou řadou skvrnek..... **m. podobný (*P. argyrognomon*) a m. obecný (*P. idas*)**

H na bobovitých, V–VI, VII–VIII, stepní biotopy, náspy aj., teplé N–Pa; spolehlivé rozlišení m. podobného a m. obecného je možné podle morfologie kopulačních

orgánů; m. obecný má černé skvrnky na oranžových obloučcích na rubu ZK obvykle tvaru stříšky, m. podobný je má oblé; m. obecný je velmi vzácný.

25a. K samce blankytně modrá bez tmavého lemu; hnědá K samice s různým zastoupením modrých šupinek..... **m. jetelový (*Lysandra bellargus*)**

H nejčastěji na čičorce, V–VI, VII–IX, stepní biotopy, náspy aj., N–Pa.

25b. K samce stříbřitě modrá, se širokým šedavým lemem; hnědá křídla samice s jednotlivými stříbřitými šupinkami.... **m. vikvicový (*L. coridon*)**

H na čičorce a dalších bobovitých, VII–IX, stepní biotopy, náspy aj., N–Pa.

Babočkovití (Nymphalidae)

Batolci a bělopásci

Známo 7 druhů, nezařazeny jsou vymizelý bělopásek hrachorový (*Neptis sapho*) a nedostatečně doložený b. jednořadý (*Limenitis reducta*).

1a. K samců s duhovým leskem, v okrajové části PK i ZK různě výrazná tmavá skvrna připomínající očko..... **2**

1b. K samců bez duhového lesku, na P ani ZK není v okrajové části samostatná tmavá skvrna..... **3**

2a. Rub ZK s kontrastní bílou páskou obklopenou červenavě hnědou barvou, báze K šedá. **batolec duhový (*Apatura iris*)**

H na měkkolistých vrbách, VI–VIII, lesní světliny, okraje lesních cest, břehové porosty v lesních oblastech, N–H.

2b. Rub ZK s málo kontrastní bělavou páskou obklopenou okrovou nebo šedou barvou, báze K stejné barvy..... **b. červený (*A. ilia*)**

H na vrbě a topolu, VI–VIII nebo V–VII, VIII–IX, lesní světliny, břehové porosty, okraje vodních ploch aj., N–Po.

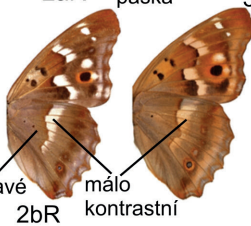
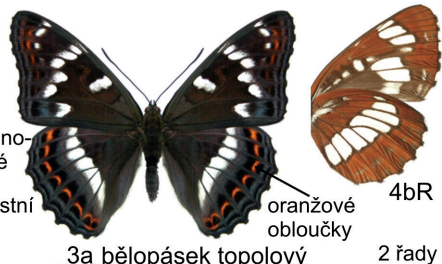
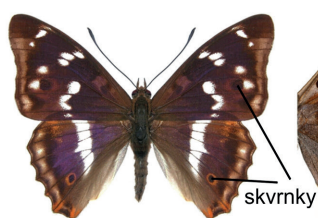
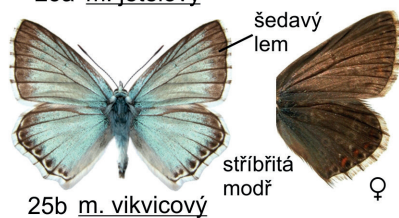
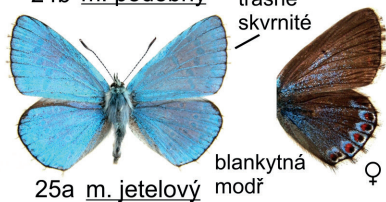
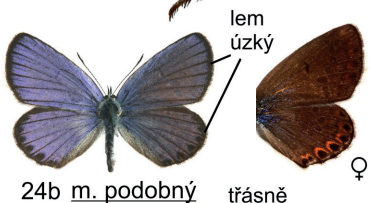
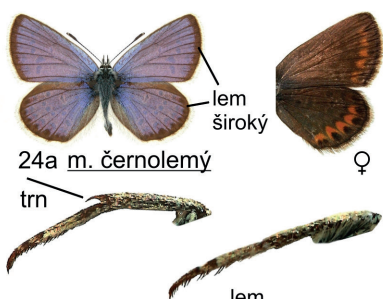
3a. ZK se souvislou řadou oranžových obloučků, PK nad 35 mm..... **bělopásek topolový (*Limenitis populi*)**

H na osice, V–VII, lesní světliny, okraje lesních cest, N–H.

3b. ZK bez oranžových obloučků, délka PK do 30 mm..... **4**

4a. Rub ZK se dvěma řadami černých teček..... **b. dvouřadý (*L. camilla*)**
H na zimolezu, VI–VII, lesní světliny, okraje lesních cest, lokálně N–Pa.

4b. Rub ZK bez řad černých teček..... **b. tavalníkový (*Neptis rivularis*)**
H na tavalníku, VI–VIII, břehové porosty, louky s keři, N–Pa, jen j. Č.

Babočkovití (Nymphalidae)

Babočky

Známo 11 druhů, dva se objevují jen občasné – b. vrbová (*Nymphalis xanthomelas*) a b. bílé L (*N. vaualbum*). Babočka drnavcová (*Polygonia egea*) byla jednorázově zavlečená. Cípatec jižní (*Libythea celtis*), příbuzný babočkám, byl nově zjištěn na j. Moravě (viz tabule).

1a. K s velkými okybabočka paví oko (*Aglais io*)

H na kopřivě a chmelu, celý rok, 2 gen., přezimuje, všude, N–H.

1b. K bez ok.....2

2a. Ve špičce PK více než 2 bílé skvrny, PK nad 25 mm.....3

2b. Špička PK maximálně se 2 bílými skvrnami, nebo PK pod 20 mm.....4

3a. PK s červeným pruhem.....b. admirál (*Vanessa atalanta*)

H na kopřivě, V–X, 2–3 gen., N–H; tažný druh s meziročními výkyvy početnosti, občas u nás přezimuje.

3b. PK okrově a černě skvrnitáb. bodláková (*V. cardui*)

H na bodláku, pcháči, kopřivě a dalších bylinách, V–X, N–H; tažný druh s výraznými meziročními výkyvy početnosti, u nás nepřezimuje.

4a. K se širokým žlutým lememb. osiková (*Nymphalis antiopa*)

H na bříze, vrbě, topolu a jilmu, VI–VI, 1 gen., přezimuje, lesy, N–H.

4b. K bez širokého žlutého lemu.....5

5a. ZK zespodu tmavá; na předním okraji PK 3 nepravidelné černé skvrny; PK nad 20 mm.....6

5b. ZK zespodu s jemnou žlutavou sítkou na hnědofialovém podkladu; líc K převážně černý se žlutavým pruhem nebo černo-oranžový; PK pod 20 mm..8

6a. K hluboce vykrajovaná, na rubu ZK bílá skvrnka tvaru písmene Cb. bílé C (*Polygonia c-album*)

H na kopřivě, angreštu, rybízu, jilmu, chmelu aj. rostlinách, celý rok, 2 gen., přezimuje, lesy, křoviny, parky, N–H.

6b. K nejsou hluboce vykrajovaná, na rubu ZK není bílá skvrnka v podobě písmene C.....7

7a. Bílá skvrna před špičkou PK mezi černým lemem a černou skvrnou, délka PK do 25 mmb. kopřivová (*Aglais urticae*)

H na kopřivách, celý rok, 2–3 gen., přezimuje, N–H; početnost kolísá.

7b. Žlutá skvrna před špičkou PK, délka PK více než 25 mmb. jilmová (*Nymphalis polychloros*)

H na jilmu, vrbě, topolu, třešni, jabloni aj., celý rok, 1 gen., přezimuje, lesy, břehové porosty, zaletuje do otevřené krajiny, N–Po, početnost kolísá; velmi podobná b. vrbová (*N. xanthomelas*) proniká na naše území na různé dlouhá období z východu; má více vykrajovaná křídla a světle hnědé nohy.

8a. K s rozsáhlými oranžovými kresbami, výskyt v dubnu a květnu ..b. sítkovaná (*Araschnia levana*), jarní gen.

8b. K převážně černá se žlutavou páskou, výskyt od června do září...b. sítkovaná (*A. levana*), letní gen.

H na kopřivě, IV–VI, VI–VII, VIII–IX, ruderaly, břehové porosty, světlé lesy, N–H.

cípacec jižní

1a

b. paví oko

3a b. admirál

3b b. bodláková

4a b. osiková

široký
lem

bílá
skvrna

6a b. bílé C

žlutá
skvrna

7a b. kopřivová

7b b. jilmová

oranžová
síťka

8a

8aR

páska

8b

b. síťkovaná

Babočkovití (Nymphalidae)

Perletovci

Známo 15 druhů, jeden k nám zaletuje jen příležitostně – p. červený (*Argynnis pandora*). Perletovec východní (*A. laodice*) byl jednorázově zavlečen.

1a. Velký motýl, PK nad 23 mm, vnější okraj PK vždy vypouklý2

1b. Menší motýl, PK do 23 mm5

2a. Zesponu ZK perletové pruhy2

p. stříbropásek (*Argynnis paphia*)

H na violce, VI–IX, lesní světliny, okraje lesů, N–H; p. červený (*A. pandora*) proniká občas z jihu, rub PK má červený.

2b. Rub ZK bez perletových pruhů3

3a. Na okraji rubu ZK řada úzkých perletových skvrn, vedle ní žlutý pruh bez oček**p. velký (*Speyeria aglaja*)**
H na violce, VI–VIII, lesní světliny, louky, N–H.

3b. Na okraji rubu ZK řada půlměsíčitých perletových nebo žlutých skvrn, vedle ní žlutý pruh s očky s perletovým středem4

4a. Dva voničkové pruhy na žilkách PK samce; zesponu ZK poblíž kořene není žlutá nebo perletová skvrnka2

p. prostřední (*Fabriciana adippe*)

H na violce, VI–IX, lesní světliny, okraje lesů, louky, N–Po, mizející druh.

4b. PK samce bez voničkových pruhů; ZK zesponu poblíž kořene žlutá nebo perletová skvrnka, často s černou tečkou**p. maceškový (*F. niobe*)**
H na violce, VI–IX, lesní světliny, louky, N–Po, vymírající druh, j. Č a v. M.

5a. Vnější okraj PK mírně vykrojený, ZK zesponu s nápadnými perletovými skvrnami**p. malý (*Issoria lathonia*)**
H na violce, IV–X, otevřená krajina, N–H.

5b. Vnější okraj PK vypouklý6

6a. Rub ZK bez perletových skvrn7

6b. Okraj rubu ZK s perletovými skvrnami10

7a. Rub ZK se dvěma řadami skvrn2

p. dvouřadý (*Brenthis hecate*)

H na tužebníku, VI–VII, louky, lesostepi, Pa, Bílé Karpaty.

7b. Rub ZK s jednou řadou skvrn v podobě oček8

8a. Stříškovité skvrny na okraji rubu ZK a řada oček se žlutou výplní2

p. mokřadní (*Boloria eunomia*)

H na rdesnu, V–VIII, rašeliniště, rašelinné louky, Po–H, j. Č (Šumava a její podhůří).

8b. Podle vnějšího okraje rubu ZK není řada stříškovitých skvrn, oka nestejně velká9

9a. Délka PK 22–23 mm; vnější polovina rubu ZK více méně fialově hnědá, nektrastní. **p. ostružinový (*Brenthis daphne*)**

H na ostružiníku, VI–VII, lesostepi, okraje lesů, křovinaté biotopy, N–Pa, j. M.

9b. Délka PK do 21 mm; vnější polovina rubu ZK více kontrastní, s hnědými a žlutými partiemi**p. kopřivový (*B. ino*)**

H na tužebníku, krvavci, udatně, ostružiníku, VI–VIII, vlhké louky, N–H.

10a. ZK na předním rohu vytažená ve špičku; vnější polovina ZK zesponu nektrastní11

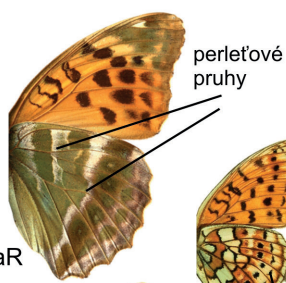
10b. ZK na předním rohu zaoblená; vnější polovina rubu ZK kontrastní12

2a perleťovec stříbropásek

♀

perleťové
pruhy

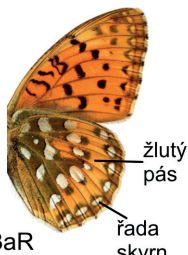

7aR
dvě řady
skvrn

voničky

3a p. velký

žlutý
pás

řada
skvrn

3aR

7a p. dvouřadý

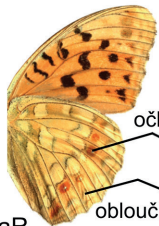
8aR
řada
oček

stříšky

8a p. mokřadní

4a p. prostřední

očka

obloučky

4aR

4aR

nekontrastní

9aR

4b p. maceškový

malá
skvrnka
s tečkou

4bR

9a p. ostružinový

5a p. malý

vykrojený
okraj

5aR

nápadné
perletě

9b p. kopřivový

kontrastní

9bR

11a. Vnější polovina rubu ZK fialově hnědá; skvrna uprostřed předního okraje rubu ZK celá perleťová.....

p. nejmenší (*Boloria dia*)

H na violce, IV–IX, 3 gen., xerothermní až subxerothermní bezlesí, N–Po.

11b. Vnější polovina rubu ZK červenavě hnědá s řadou drobnějších skvrn; skvrna uprostřed předního okraje rubu ZK perleťová zčásti **p. severní (*B. aquilonaris*)**

H na klikvě, VI–VIII, rašeliniště, Pa–H, j. a sz. Č.

12a. Ve středové pásce na rubu ZK jedna bílá nebo perleťová skvrna (uprostřed); skvrny podle okraje křídla s rezavými stříškami **p. fialkový (*B. euphrosyne*)**

H na violce, V–VIII, lesní světliny a světlé lesy, lesní luční údolí, N–Po.

12b. Ve středové pásce na rubu ZK tři bílé nebo perleťové skvrny; skvrny podle okraje křídla s černými stříškami **p. dvanáctitečný (*B. selene*)**

H na violce, V–VII, VII–IX, lesostepi, lesní světliny, lesní louky, N–H.

Hnědásci

Známo 10 druhů, h. diviznový (*M. phoebe*) patrně u nás dnes nežije trvale.

1a. K shora se světlými skvrnkami dvou barev, oranžové a žluté..... **2**

1b. K shora se světlými skvrnkami více méně stejné barvy **3**

2a. Na ZK řada černých teček **h. chrastavcový (*Euphydryas aurinia*)**

H na čertkusy, V–VI, vlhké louky a pastviny, N–Po, dnes jen z. Č.

2b. ZK bez řady černých teček.. **h. osikový (*E. maturna*)**

H na jasanu, kalině aj., V–VII, lesní světliny, N–Pa, stř. Č.

3a. Černé skvrny na líci i rubu ZK převážně nejsou spojené v linie **h. květelový (*Melitaea didyma*)**

H na různých bylinách, V–VIII, drnové a skalní stepi, N–Pa, častěji stř. Č, stř. a j. M; podobný, ale drobnější **3aa h. jižní (*M. trivia*)** má černé obloučky propojené, j. M.

3b. K s oranžovými skvrnkami v řadách na tmavohnědém podkladu..... **4**

4a. ZK na líci s řadou černých teček..... **h. kostkovaný (*M. cinxia*)**

H na jitrocelu a rozrazilu, V–VI, drnové a skalní stepi, N–Pa, stř. a s. Č a j. a jv. M.

4b. ZK na líci bez řady teček **5**

5a. Prostor mezi dvěma čarami na okraji rubu ZK stejné barvy jako sousední pole **h. jitrocelový (*M. athalia*)**

H na černýši, jitrocelu, rozrazilu aj., V–VIII, louky, lesní světliny, N–H.

5b. Prostor mezi čarami na okraji rubu ZK tmavší (oranžový) než sousední žluté pŕlměsíčitě skvrny **6**

6a. Makadla shora rezavá, rezavá páska na rubu ZK beze skvrn **h. černýšový (*M. aurelia*)**

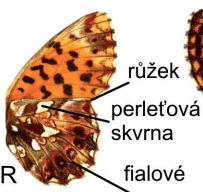
H na jitrocelu a patrně i jiných rostlinách, VI–VII, drnové a skalní stepi, sušší louky, N–Pa, stř. Č, j. M; **h. podunajský (*M. britomartis*)** má shora černá makadla; jv. Č, j. M.

6b. Rezavá páska na rubu ZK s černými skvrnkami; makadla shora černá **h. rozrazilový (*M. diamina*)**

H na kozlíku, V–VII, vlhké a rašelinné louky, N–H, silně mizející druh, j. a z. Č, sv. M.

11a p. nejmenší

11aR

růžek
perleťová
skvrna
fialové

11b p. severní

11bR

zčásti
perleťová
červené

12a p. fialkový

12aR

zaoblené
stříšky
rezavé
1 bílá

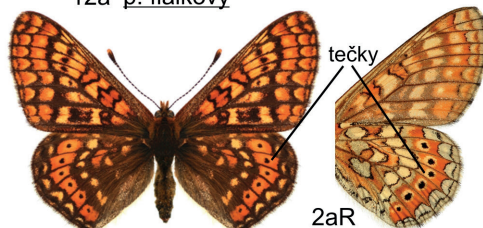

12b p. dvanáctitečný

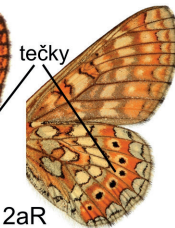

12bR

3 bílé
stříšky
černé

2a h. chrastavcový

2aR

tečky

2b h. osikový

skvrnky
různé
barvy

3a h. květelový

skvrny
nespojené

♀

3aR

4a h. kostkovaný

tečky

3aa h. jižní

obloučky
spojené

5a h. jitrocelový

5aR

stejně
barvy

6b h. rozrazilový

6bR

tmavší
černé
skvrny

6a h. černýšový

♀

6aR

tmavší
beze skvrn

6a

makadla
shora
rezavá
(srv. klíč 6a)

Babočkovití (Nymphalidae)

Okáči

Známo 30 druhů, z nichž 6 vymizelo – o. stínovaný (*Lasiommata petropolitana*), o. hnědý (*Coenonympha hero*), o. lipnicový (*Pyronia tithonus*), o. šedohnědý (*Hyponerpe lycaon*), o. středomořský (*H. lupinus*) a o. písečný (*Hipparchia statilinus*).

1a. K tmavá s bělavým pruhem.....2

1b. K jinak zbarvená4

2a. Přední okraj PK žlutý.....**okáč skalní**
(*Chazara briseis*)

H na travách, VII–IX, skalní stepi, N–Pa; zbytkové populace stř. Č.

2b. Přední okraj PK není žlutý.....3

3a. Pruh na křídlech ostře ohraničený, bílý.....**o. voňavkový** (*Brintesia circe*)

H na travách, VI–IX, křoviny, světlé lesy, parky, N–Pa, j. a stř. M, j. a stř. Č.

3b. Pruh na křídlech neostře ohraničený, žlutavý, se 2 očky na PK.**o. medýňkový**
(*Hipparchia fagi*)

H na travách, VII–IX, světlé teplé lesy, křoviny, N–Pa, j. M; velmi podobný, vymírající **o. bělopásný** (*H. alcyone*), zbytkové populace stř. Č.

4a. K jednobarevně tmavohnědá, PK se 2 černými očky s modrými středy.....**o. ovsový** (*Minois dryas*)

H na travách, VII–IX, stepní lada, křoviny, světlé lesy, N–Pa, stř., s. Č., j. M.

4b. K jinak zbarvená5

5a. K s černo-bílou kresbou..**o. bojínkový**
(*Melanargia galathea*)

H na travách, VI–VIII, bezlesí, N–H.

5b. K jinak zbarvená6

6a. PK tmavohnědá s rezavým pruhem s více než 2, často malými očky 15

6b. PK hnědá s 1–2 očky v rezavém poli nebo jinak zbarvená7

7a. ZK hnědá, s 1 rezavým pruhem (očky) nebo lemem.....8

7b. ZK se 2 širokými rezavými pruhy nebo bez pruhů..... 10

8a. PK s 1 očkem, nejméně 2 očka na ZK ...
o. ječmínkový (*Lasiommata maera*)
H na travách, V–IX, 1–2 gen., světlé lesy, lesní okraje, N–H.

8b. PK s 1–2 očky, na ZK max. jedno.....9

9a. Rezavý pruh na PK úzký, 1 (–2) očka, PK do 24 mm**o. kostřavový**
(*Arethusana arethusa*)

H na travách, VII–IX, stepní lada, písčiny, skalní stepi, j. M, N–Pa.

9b. Rezavé pole na PK nepravidelně široké, přerušované, 2 očka.....

o. metlicový (*Hipparchia semele*)

H na travách, VII–IX, světlé suché lesy, lesostepi, písčiny, skalní stepi, N–Pa.

10a. Délka PK nad 19 mm 11

10b. Délka PK do 19 mm..... 20

11a. PK s jedním větším očkem, může být v rezavém poli..... 12

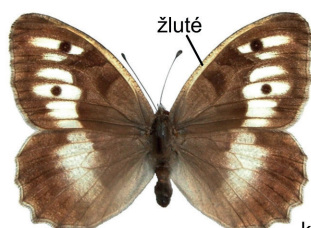
11b. PK se dvěma nebo více očky, která nejsou v rezavém poli 14

12a. PK s oranžově-hnědou nebo bělavě-šedohnědou kresbou..... 13

12b. PK hnědá nebo s oranžovým polem ..
o. luční (*Maniola jurtina*)
H na travách, VI–IX, bezlesí, N–H.

13a. K oranžová s hnědou kresbou
o. zední (*Lasiommata megera*)
H na travách, IV–X, 2–3 gen., skalky, sutě, zídky, zříceniny, N–Po.

13b. K šedohnědá s bělavě žlutými skvrnami.....**o. pýrový** (*Pararge aegeria*)
H na travách, III–VIII, lesy, N–H.

2a o. skalní

žluté

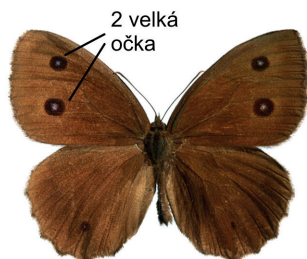

kontrastní
pruh

3a o. voňavkový

3aR

4a o. ovsový

2 velká
očka

pruh
méně
kontrastní

3b o. medvědkový

3bR

5a o. bojínkový

8a o. ječmínkový

8aR

pruh
úzký,
neostřý

9a o. kostřavový

9aR

9b o. metlicový

9bR

13a o. zední

12b o. luční

♀

12bR

13b o. pýrový

- 14a.** K s velkými, bíložlutě obroubenými očky, na PK více než 4 očka.... **o. jílkový (*Lopinga achine*)**
H na travách a ostřících, V–VII, světlé lesy, N–Pa, zbytkové populace j. a s. M.
- 14b.** Očka drobnější, na PK 2–3
o. prosíčkový (*Aphantopus hyperantus*)
H na travách, VI–VIII, bezlesí, N–H.
- 15a.** Délka PK nad 20 mm **16**
- 15b.** Délka PK do 19 mm..... **19**
- 16a.** Páska na K poměrně široká a souvislá; trásně křídel zřetelně bílo-hnědě skvrnitě..... **17**
- 16b.** Páska na K úzká, přerušovaná; trásně křídel jednobarevně hnědý nebo nevýrazně skvrnitý **18**
- 17a.** Na předním okraji rubu ZK výrazný bílý proužek; na PK samce tmavý voničkový pruh viditelný proti světlu; délka PK nad 24 mm **o. černohnědý (*Erebia ligea*)**
H na travách, VI–VIII, světlé horské lesy, lesní louky, Po–H.
- 17b.** Na předním okraji rubu ZK není bílý proužek, nebo jen úzký; PK samce bez voničkového pruhu; délka PK do 24 mm **o. rudopásný (*E. euryale*)**
H na travách, VI–IX, světlé horské lesy, H (od Šumavy po Hrubý Jeseník).
- 18a.** ZK na rubu jednobarevná s řadou oček v oranžových skvrnkách.....
o. rosičkový (*E. medusa*)
H na travách, IV–VI, louky, světlé lesy, lesostepi, N–H.
- 18b.** Rub ZK s pruhy a nezřetelnými očky
o. kluběnkový (*E. aethiops*)
H na travách, VII–IX, lesostepi, světlé lesy, N–Po, mizející druh.
- 19a.** Na rubu ZK řada výrazných žlutorezavých skvrn; očka na líci ZK nezřetelná.....**o. menší (*E. sudetica*)**
H na travách, VI–IX, světliny kolem horní hranice lesa, H, jen Hrubý Jeseník.
- 19b.** Na rubu ZK není řada výrazných žlutorezavých skvrn, jen samostatná očka; očka na líci ZK výrazná.....
o. horský (*E. epiphron*)
H na travách, VII–VIII, horské hole, H, Hrubý Jeseník, introdukován do Krkonoš.
- 20a.** PK i ZK přibližně stejné, oranžově hnědé barvy, PK s jedním nebo dvěma očky **21**
- 20b.** PK i ZK vzájemně odlišně zbarvená, nebo obojí hnědá, PK bez oček **22**
- 21a.** Rub ZK bez výrazných oček a barevných kontrastů**o. pohánkový (*Coenonympha pamphilus*)**
H na travách, IV–X, 2–3 gen., N–H.
- 21b.** Rub ZK s řadou oček a žlutobílými skvrnkami..... **o. střebrooký (*C. tullia*)**
H na suchopýru, VI–VIII, rašeliniště, rašelinné louky, Pa–H, M, S vymizely, zbytkové populace j. Č a ČM vrchovina.
- 22a.** PK žlutooranžová se širokým tmavým lemem, zadní hnědá, rub ZK s bělavě žlutým pruhem ..**o. strdivkový (*C. arcania*)**
H na travách, V–VIII, křoviny, světlé lesy, lesostepi, N–Pa.
- 22b.** PK i ZK hnědá nebo PK světlejší, žluté skvrnky na rubu ZK **o. třeslicový (*C. glycerion*)**
H na travách, VI–VII, na j. M V–VI, VIII–IX, světlé lesy, lesostepi, louky, N–H.

14a o. jílkový

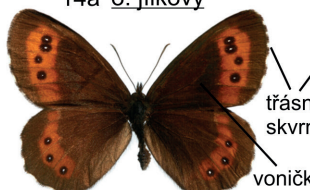

14b o. prosíčekový

19aR

výrazné
skvrny

17a o. černohnědý

17b o. rudopásný

19a o. menší

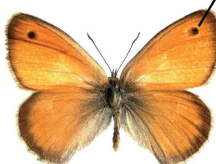

17aR

bílá
páska

17bR

21a o. poháňkový

21b o. stříbrooký

18a o. rosičkový

18b o. kluběnkový

21aR

bez
výrazných
oček

21bR

výrazná
očka a
skvrny
PK hnědé

18aR

18bR

široký
pruh

22a o. strdivkový

22b o. třeslicový

výrazná
samostatná
očka

19b o. horský

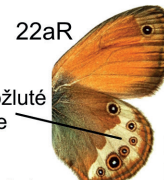

19bR

pruh,
očka
nezřetelná

bíložluté
pole

očka
nezřetelná

22aR

22bR

bělavé
pole
malé

KLÍČ VŘETENUŠEK (ROD ZYGAENA)

Známo 15 druhů, jeden je považován za vymizelý (v klíči zařazen). Zbarvení většiny druhů silně varíruje, skvrny mohou splývat nebo jsou podélné pruhy přerušené, červená barva může být výjimečně nahrazena žlutou. Barevný opasek (kroužek na zadečku) některých druhů může chybět. Jedince s nejistou determinací je nutno doložit alespoň vhodnou fotografií, ideálně i rubu předního křídla. Předložený klíč je postaven na znacích typických jedinců.

1a. Ohrdlí a krytky černé2

1b. Ohrdlí a krytky s barevně odlišnými chloupky..... 11

2a. Na PK 3 dlouhé podélné pruhy3

2b. Na PK 5 nebo 6 skvrn, někdy propojených5

3a. Tykadla tenká, na konci špičatá
v. **chrastavcová (Z. osterodensis)**

PK průsvitná. Pruhy na PK mohou být přerušené. H na hrachorech a vikvích, V–VII, světlé lesy, světliny a průseky.

3b. Tykadla kyjovitá, tupě zakončená4

4a. Tmavý lemový pás na ZK úzký
v. **mateřídoušková (Z. purpuralis)**

H na mateřídouškách, VI–VIII, stepi, suché louky a pastviny, meze, lesní lemy. / v. **přehlížená (Z. minos)**

H na bedrníku, srpku a máčce, VI–VII, stepi, louky, pastviny, lesní průseky.

Oba druhy lze na základě vnějších znaků rozeznat jen u zcela typických jedinců. Proto je uvádíme společně. Pro jistou determinaci je nutná odborná revize.

4b. Tmavý lemový pás na ZK široký
v. **třeslicová (Z. brizae)**

Menší druh. Zadeček odstále chlupatý. Pouze M, vyjma severní části. H na pcháčích a ostropsu trubilu, VI–VII, suchá stepní až lesostepní stanoviště.

5a. Barevný prstenec na zadečku6

5b. Zadeček jednobarevně černý nebo černo-modře lesklý7

6a. PK neprůsvitná, černá, s bílými skvrnami; pokud jsou skvrny červené, jsou skvrny na rubu PK propojeny výrazným červeným pásem.....
v. **čičorková (Z. ephialtes)**

PK s 5 nebo 6 barevnými skvrnami. Tykadla špičatá. Barevně velmi variabilní. Regionálně formy s červenými, červeno-bílými nebo žluto-bílými skvrnami. H na čičorce pestré, VII–VIII, lesostepi, suché louky, meze, úhory, slunné lesní cesty a paseky, náspy, staré lomy.

V. čičorková může být zaměněna s **běloskvrnáčem pampeliškovým (Amata phegea)** (na tabuli vpravo nahore); není vřetenuškám příbuzný, patří mezi přástevníky (Erebidae: Arctiinae).

Tykadla nitkovitá, v poslední třetině bílá, na konci hrudi žlutá skvrna. H polyfágní na bylinách, V–VIII, lesostepi, světlé lesy.

6b. PK částečně průsvitná, na rubu bez souvislého červeného podélného pásu..
v. **smldníková (Z. cynarae)**

Tykadla tupě zakončená. H na smldnících, VI–VII, suché lesní okraje, otevřené suché lesy, okraje lesních cest. V ČR v současné době vymizelá, známá byla z jižní Moravy. Jakýkoliv nálezy z území ČR je nutné doložit dokladovým jedincem nebo fotografií zachycující důležité determinační znaky.

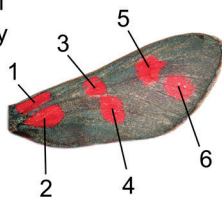
7a. Na PK šest barevných skvrn
v. **obecná (Z. filipendulae)**

Na rubu PK mezi barevnými skvrnami červené nebo žlutavé poprášení. H zejména na štírovnících a jiných bobovitých, V–VIII, různá otevřená až polootevřená stanoviště.

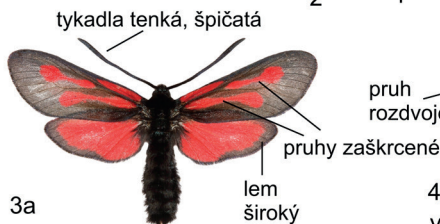
7b. Na PK 5 barevných skvrn8

ohrdlí
krytky

běloskvrnáč
pampeliškový

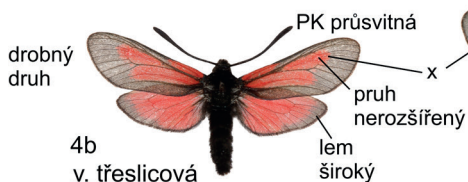
3a

v. chrastavcová

4a

v. mateřídoušková

4b

v. třeslicová

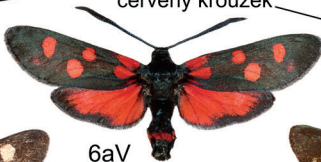

v. přehlížená

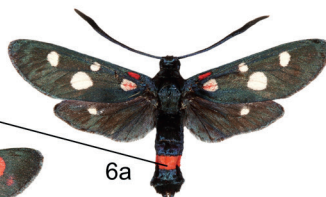
6a

v. čičorková

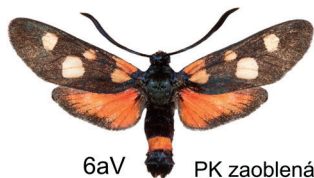
6aV

6 skvrn

6a

6aV

6aV

PK zaoblená,
mírně průsvitná

6b

v. smldníková

červený
kroužek

7a

v. obecná

7aR

8a. PK mírně průsvitná, skvrny na rubu nejsou ostře vymezené..**v. konicová (Z. viciae)**

Na rubu PK žlutozelené poprášení, drobný druh. H na bobovitých rostlinách, VI–VIII, převážně vysokostéblá otevřená až polootevřená stanoviště.

8b. PK neprůsvitná, černá, na rubu skvrny ostře vymezené**9**

9a. Na rubu PK mezi skvrnami dlouhý červený podélný pruh ..**v. štírovníková (Z. angelicae)**

H na čičorce pestré, podkovce chocholaté, štírovníku růžkatém, VI–VIII, skalnaté lesostepní stráně, rozvolněné lesní lemy, staré zarůstající lomy.

9b. Skvrny na rubu PK nejsou propojeny červeným pruhem **10**

10a. 3. skvrna na PK je oproti 4. menší, vzájemně jsou oddělené**v. pětitečná (Z. loniceræ)**

Velký druh. H na štírovníku růžkatém a jetelech, VI–VIII, lesostepní stráně, louky, lesní lemy, paseky, průseky.

10b. 3. a 4. skvrna na PK často podobně velké, blízko u sebe nebo vzájemně propojené, černý lem ZK velmi široký...**v. mokřadní (Z. trifolii)**

Středně velký druh. H na štírovnících, především na š. bažinném, VI–VIII, velmi lokálně na vlhkých, podmáčených až rašelinných loukách.

11a. Ohrdlí a krytky s oranžovými až červenými chloupky**v. pozdní (Z. laeta)**

Celkově působí barevným dojmem. Skvrny na předních křídlech rozpité do

velkých oranžových až červených polí, vzájemně propojených. Na zadečku široký červený prstenec. H na máčce ladní, VII–VIII, stepní stráně a pastviny, suché louky, úhory, vyprahlé lesní lemy, písčiny, staré lomy, silniční náspy. Oblast termofytika.

11b. Ohrdlí a krytky s bělavými až šedožlutými chloupky **12**

12a. Červené skvrny na PK spojené alespoň do dvou dlouhých podélných barevných pruhů dosahujících do poloviny délky PK.....**v. čtverotečná (Z. punctum)**

Křídla spíše průsvitná. Na PK obvykle dva červené pruhy a jedna větší červená skvrna v apikální části křídla (vzniklá spojením 5. a 6. skvrny). H na máčce ladní, VI–VII, křovinaté stepi a lesostepi, lesní světliny, teplé úhory, j. M.

12b. Červené skvrny na PK nejsou propojeny do dlouhých podélných pruhů **13**

13a. Na PK šest červených skvrn, obvykle žlutavě lemovaných**v. ligrusová (Z. carniolica)**

Celkově působí barevným dojmem. Na zadečku velmi často červený prstenec. H hlavně na štírovníku růžkatém, vičenci ligrusu a bílojeteli, VII–VIII, skalnaté stepní stráně, suché louky, meze, úhory, lesní lemy, staré lomy.

13b. Na PK 5 červených skvrn, červená skvrna v apexu PK ledvinovitého tvaru **v. kozincová (Z. loti)**

H na bobovitých rostlinách, VI–VIII, různá suchá až polootevřená stanoviště, včetně sekundárních – lomy, náspy komunikací.

drobný druh

8a

v. komonicová

PK průsvitná

8aR

skvrny
neostře

PK neprůsvitná

9a

v. štírovníková

červený
pruh

9aR

velký druh

10a

v. pětitečná

PK neprůsvitná

10aR

skvrny malé

skvrny nepropojené
červeným pruhem

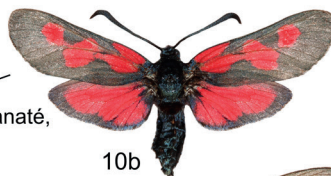
PK neprůsvitná

10b

v. mokřadní

skvrny velké, hranaté,
často spojené

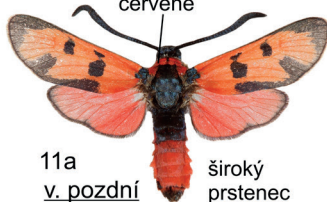
10b

13b

5. skvrna
ledvinovitá

ohrdlí a krytky
červené

11a

v. pozdní

široký
prstenec

bělavé až šedožluté
chloupky

12a

v. čtverotečná

PK průsvitná

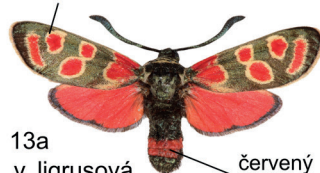
skvrny spojené,
neostře ohraničené

13b

v. kozincová

skvrny žlutě
lemované

13a

v. ligrusová

červený
kroužek

13aV

13aV

Název: Terénní klíč k denním motýlům a vřetenuškám ČR

Autoři: Zdeněk Laštůvka, Tomáš Kadlec, Michal Knapp

Vydala: Mendelova Univerzita v Brně, Zemědělská 1, 613 00 Brno

Tisk: Vydavatelství Mendelovy univerzity v Brně, Zemědělská 1, 613 00 Brno

Vydání: první, 2025

© Mendelova Univerzita v Brně, Zemědělská 1, 613 00 Brno

<https://doi.org/10.11118/978-80-7701-041-2>

ISBN 978-80-7701-041-2 (on-line ; pdf)

ISBN 978-80-7701-040-5 (print)

Publikace „Terénní klíč k denním motýlům a vřetenuškám ČR“
je chráněna licencí CC BY-NC-ND 4.0 –
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

